

**GÜNCELLENEN İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Hasan Basri ÇİÇEK

Yüksek Lisans Tezi

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

AĞRI – 2019

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜNCELLENEN İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

Hasan Basri ÇİÇEK

AĞRI – 2019

.../..../2019

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Güncellenen İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylıyorum.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Hasan Basri ÇİÇEK

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ.....	I
KISALTMALAR DİZİNİ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	2
1.2 Araştırmanın Önemi.....	2
1.3. Araştırmanın Yöntemi	4
1.3.1. Araştırma Yöntemi/ Deseni/ Modeli	4
1.3.2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu	5
1.3.3. Veri Toplama Araçları.....	5
1.3.4. Veri Analizi.....	5
1.4. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları	5
İKİNCİ BÖLÜM	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı	7
2.2. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ.....	7
2.3. Eski ve Yeni İDKAB Öğretim Programı Ünite ve Kazanımlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme	9
2.3.1. 4. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları	9
4.1. Günlük Hayattaki Dini İfadeler	9
4.2. İslam'ı Tanıyalım.....	10
4.3. Güzel Ahlak.....	10
4.4. Hz. Muhammed'i Tanıyalım	11
4.5. Din ve Temizlik	11
2.3.2. 5. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları	12
5.1. Allah İnancı.....	12
5.2. Ramazan ve Oruç	13
5.3. Adap ve Nezaket	13
5.4. Hz. Muhammed ve Aile Hayatı.....	14

5.5. Çevremizde Dinin İzleri	14
2.3.3. 6. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları	15
6.1. Peygamber ve İlahi Kitap İnancı	15
6.2. Namaz	15
6.3. Zararlı Alışkanlıklar	16
6.4. Hz. Muhammed'in Hayatı	17
6.5. Temel Değerlerimiz	17
2.3.4. 7. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları	18
7.1 Melek ve Ahiret İnancı	18
7.2. Hac ve Kurban	19
7.3. Ahlaki Davranışlar	19
7.4. Allah'ın Kulu ve Elçisi: Hz. Muhammed	20
7.5. İslam Düşüncesinde Yorumlar	20
2.3.5. 8. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları	21
8.1. Kader İnancı	21
8.2. Zekât ve Sadaka	21
8.3. Din ve Hayat	22
8.4. Hz. Muhammed'in Örnekliliği	22
8.5. Kur'an-ı Kerim ve Özellikleri	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	24
3. BULGULAR VE YORUM	24
3.1. Örneklem Grubunun Demografik Yapısı	24
3.1.1. Katılımcıların Cinsiyet Oranları	24
3.1.2. Katılımcıların Görevde Bulunma Süreleri	24
3.1.3 Katılımcıların Görev Yaptığı iller	25
3.2. Öğretmenlerin Programın Amaçları Hakkındaki görüşleri	25
3.2.1. Güncellenen İDKAB Öğretim Programında Amaçların Anlaşılır Bir Dille İfade Edilmesi	26
3.2.2. Öğretmenlerin Mevcut Programın İçeriği Hakkındaki Görüşleri	27
3.2.3. Öğretmenlerin Dersin Amaçlarının Öğrenci Davranışı Kazandırma ve Geliştirme Hakkındaki Görüşleri	27
3.2.4. Öğretmenlerin Mevcut Programın Dersin Amaçlarını Gerçekleştirebilme Düzeyi Hakkındaki Görüşleri	29

3.2.4.1. Öğretmenlerin amaçların gerçekleşmemesinin nedenleri hakkındaki görüşleri	30
3.3. Öğretmenlerin Programın İçeriği Hakkındaki Görüşleri	31
3.3.1. Öğretmenlerin Okutulan İDKAB Müfredat Programının Öğrencilerin Yaş Seviyesine Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri	31
3.3.6. İçeriğin Öğrencilerin Dini İhtiyaçlarına Cevap Vermesi.....	34
3.3.7. İçeriğin Öğrencilerin Akılcı ve Eleştirel Bir Yaklaşım Geliştirmesine Fırsat Tanıması	36
3.3.8. Programın Güncel ve Yaşanan Hayata Uygun Olması.....	37
3.3.9. Programın Aşamalılık ve Ön Koşul İlkesine Uygun Olma Düzeyi	38
3.3.10. Programının Öğrencilerin Derse İlgilerini Sağlama Düzeyi	39
3.3.11. Güncellenen Programda Yer Alan Güncel Dini Konuların İlköğretim Programında Yer Alması.....	40
3.3.12. İçeriğin Öğrencilerin Dinin Ana Kaynaklarını Tanımalarına Fırsat Sağlaması.....	43
3.3.13. Programın Ahlaki Davranış Kazandırma Durumu.....	44
3.3.14. Eski Programa Nazaran Güncellenen Programın Ahlaki Davranış Kazandırma Düzeyi.....	45
3.3.15. Aynı Konuyu İlgilendiren Birden Fazla Kazanımın Tek Kazanım Halinde Verilmesi.....	46
3.3.16. Konuların Anlaşılması Açısından Ders Saati Sürelerinin Artırılması	47
3.3.17. Konuların Pekiştirilmesi Açısından Kazanımlara Uygun Peygamber Hayatlarının Eklenmesi.....	48
3.4. Öğretmenlerin Programın Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Görüşleri	50
3.4.1. Öğretmenlerin Programda Kullanılan Görsel Yöntemlerin Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri	50
3.4.2. Öğretmenlerin Programda Kullanılan Sözel Yöntemlerin Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri	51
3.4.3. Öğretmenlerin Programın Belirlenen Zaman Süresi İçinde Tamamlanabilmesi Hakkındaki Görüşleri.....	52
3.4.4. Öğretmenlerin Programın Haftalık Ders Saatinin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri.....	53
3.4.5. Öğretmenlerin Program İçin Uygun Ve Kullanılabilir Öğretim Araç Gereçlerin Bulunabilirliği Hakkındaki Görüşleri	54
3.4.6. Öğretmenlerin Mevcut Ders Araç Gereçleri Etkili Bir Şekilde Kullanabilmeleri Hakkındaki Görüşleri	55

3.4.7. Programın Ahlaki Tutum Kazandırmaktan Daha Çok Vatandaşlık Bilincini Kazandırmaya Yönelik Düzenlenmesi.....	56
3.4.8. Öğretmenlerin Programda Öğretim İlkeleri Arasında Birbiriyle Çelişen Hususlar Bulunması Hakkındaki Görüşleri	57
3.5. Programın Ölçme Değerlendirme Sürecine Yönelik Görüşler.....	58
3.5.1. Gerçekleştirilen Ölçme ve Değerlendirme Teknikleriyle İstenilen Hedeflere Ulaşılma Düzeyi	58
3.5.2. Değerlendirme Sorularının Artırılması Ve Çeşitlendirilmesinin Hedeflenen Amaçlara Ulaşılmasını Ölçme Düzeyi	59
3.5.3. Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılması Gereken Temel Ölçüt.....	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	62
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
4.1. Programın Amaçları İle İlgili Sonuçlar	62
4.2. Programın İçeriği ile İlgili Sonuçlar	63
4.3. Programın Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Sonuçlar.....	64
4.4. Programın Ölçme-Değerlendirme Kısmı ile İlgili Sonuçlar	66
KAYNAKÇA.....	68
ÖZGEÇMİŞ.....	74

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Ankete dahil olan katılımcıların cinsiyet bakımından yüzdeler oranları

Tablo 2: Ankete katılanların görevde bulunma süreleri

Tablo 3: Katılımcıların araştırmamıza katıldıkları iller

Tablo 4: Öğretmenlerin “Dersin amaçlarının programda açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 5: Öğretmenlerin “Programın içeriği hedeflerle tutarlıdır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 6: Öğretmenlerin “Dersin amaçları öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterlidir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 7: Öğretmenlerin “Mevcut program dersin amaçlarını gerçekleştirebilecek seviyededir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 8: Öğretmenlerin “Sizce hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeni nedir?” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 9: Öğretmenlerin “İDKAB dersinde okutulan müfredat programı öğrencilerin yaş seviyesine uygundur.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 10: Öğretmenlerin “Program muhteva bakımından öğrencilerin dini ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 11: Öğretmenlerin “Program öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanımıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 12: Öğretmenlerin “Program güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 13: Öğretmenlerin “İçerik oluşturulurken konuların sıralanışında aşamalık ve ön koşul ilkesi gibi öğretim ilkelerine dikkat edilmiştir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 14: Öğretmenlerin “Öğretim programı öğrencilerin derse ilgilerini sağlamaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 15: Öğretmenlerin “Eski programdan farklı olarak güncellenen programda yer alan güncel dini konuların İDKAB programında yer alması uygundur” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 16: Eski programdan farklı olarak yeni programda yer alan kazanımlar

Tablo 17: Öğretmenlerin “Programın içeriği öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsat sağlamaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 18: Öğretmenlerin “Program içeriğinin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünüyorum.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 19: Öğretmenlerin “Yeni program eski programa göre ahlaki davranışlar kazandırmada daha etkilidir..” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 20: Öğretmenlerin “Eski programda aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesi daha uygun olmuştur.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 21: Öğretmenlerin “Kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması konunun anlaşılması açısından yerinde bir karar olmuştur.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 22: Öğretmenlerin “Ünite ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesi konuların daha iyi pekiştirilmesini sağlamıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 23: İDKAB öğretim programı ünite isimleri ve ünitelerde değinilen peygamberler

Tablo 24: Öğretmenlerin “Program görsel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 25: Öğretmenlerin “Program sözel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 26: Öğretmenlerin “Programın belirlenen zaman süresi içinde tamamlanabileceği görüşündeyim.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 27: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin haftalık ders saatinin programın uygulanması için yeterli olduğu kanaatindeyim.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 28: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi için uygun ve kullanılabilir öğretim araç gereç bulunabilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 29: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri mevcut ders araç gereçleri etkili bir şekilde kullanabilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 30: Öğretmenlerin “Program ahlaki tutum kazandırmaktan daha çok vatandaşlık bilincini kazandırmaya yönelik düzenlenmiştir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 31: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretimi ilkeleri arasında birbiriyle çelişen hususlar bulunmaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 32: Öğretmenlerin “Uygulanan değerlendirme teknikleriyle programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşamadığı tam olarak ölçülebilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 33: Öğretmenlerin “Eski programa göre değerlendirme sorularının artırılması ve çeşitlendirilmesi hedeflenen amaçlara ulaşılmasını ölçmede yardımcı olmaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

Tablo 34: Öğretmenlerin “Sizce programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşamadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçüt nedir?.” maddesi hakkındaki görüşleri

KISALTMALAR DİZİNİ

a.s	: Aleyhi's-Selam
Bkz	: Bakınız
DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
İDKAB	: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
r.a	: RadıyallahuAnh
S.a.v.	: Sallallahu Aleyhi ve Sellem
ss.	: Sayfa sayısı
T.D.	: Tebliğler Dergisi

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan Basri ÇİÇEK

GÜNCELLENEN İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

2018,74 Sayfa

Jüri:

Doç. Dr. İsmail ŞİMŞEK

Dr. Öğr. Üyesi Hayati TETİK

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SAFA

Bu araştırmanın amacı, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında uygulamaya konulan güncellenen ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programı hakkında öğretmenlerin görüşlerini alarak din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programının amaç, konu, eğitim-öğretim süreçleri ve değerlendirme kısımlarında görülen eksiklikleri ve problemleri meydana çıkarmak suretiyle öneriler geliştirerek program geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda toplam 100 din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni çalışmaya dahil edilmiştir. Mevcut çalışmaya ağırlıklı olarak %35' i Ağrı ili olmak üzere toplamda 30 ilden katılım sağlanmıştır. Araştırmada program, amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme kısımlarında tarama modeli kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçek ile elde edilen veriler analiz edilirken, her bir veri için frekans ve yüzdelere Google Formlar Uygulaması aracılığı ile otomatik olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucuna göre; ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin programında yapılan son

değişiklikler, programın uygulayıcısı olan öğretmenlere göre, günümüzün değişen şartlarına ve eğitim alanında ortaya çıkan yeniliklere uyum sağlama konusunda oldukça başarılı görünmektedir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

Hasan Basri ÇİÇEK

PRIMARY SCHOOL TEACHER IN NEW RELİGİOUS CULTURE AND ETHİCS RELATED TO SCİENCE CURRİCULUM AND TEACHER OPİNİONS

Thesis Supervisor

Dr. Lecturer Hayati TETİK

2018, 74 Page

Jury:

Associate Professor İsmail ŞİMŞEK

Doctor Lecturer Hayati TETİK

Doctor Lecturer Mustafa SAFA

The aim of this research is to indicate the problems and deficiencies and determine the efficiency of the most update curriculum of the Religion and Ethics Lesson, that has been applied to the secondary schools in 2018-2019 academic year. Objectives, content, process and evaluation aspects of the curriculum are evaluated by survey method. We used the assessments of teachers. The universe of this research is one hundred Religion and Ethics Lesson teachers, 35 percent of whom live in Ağrı province, and rest of them live in twenty nine other cities of Turkey. Scanning model was used for the evaluation of the curriculum, objectives, content, learning process and evaluation parts. Percentage and frequency calculations for each data are automatically calculated by Google forms application while analyzing the data obtained by scale. After percentage and frequency calculations, teacher assessment results are transferred into tables and interpreted. At the end of the research, it is found that the Religion and Ethics Lesson teachers have mostly

positive judgments about the curriculum. Updates and renewals are found successful in point of today's changing conditions and innovations in education

Key words: Religion and Ethics, curriculum, evaluation, religious education, morality, teacher assesments.

ÖNSÖZ

Din ve Ahlâk, toplum düzenini kuran, koruyan ve şekillendiren en önemli unsurların başında gelen iki kavramdır. Bu nedenle din eğitime eğitim sisteminin içerisinde özel bir yer ayırmak ve sistem içerisindeki yerini iyi doğru bir şekilde tespit etmek gerekir. Dolayısıyla eğitim sistemi içerisine oturtulan din eğitimi ve öğretiminin tesadüflerden uzak belli bir plan, program dâhilinde yapılması gerekmektedir. (Çınar, 2012: 347).

Öğretim Programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri içeren yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2006: 6). Bu tanıma göre eğitimciler öğretim yapacağı alanın ve çalıştığı okulun ve kurumun eğitim amaçlarını iyi tanımalı ve bu doğrultuda öğretim etkinliklerini planlama, gerçekleştirme ve değerlendirme yeterliliğine sahip olmalıdır. Eğer öğretim programının uygulayıcısı olan eğitimciler, söz konusu bu niteliklere sahip değilse öğretim programının başarılı olması beklenemez (Cansız-Aktaş, 2013: 70). Eğitimle ilgili ne kadar yenilik getirilirse getirilsin, bu yenilikler sahada uygulanabilir değilse hiçbir değeri yoktur (Gurbetoğlu, 2014: 223). Bu noktada sahada olan eğitimcilerin öğretim programlarının uygulanabilirliğine yönelik görüşleri ve bu alandaki çalışmaları önem kazanmaktadır. Bizde bu çalışmamızda; eğitimcilerin öğretim programları üzerindeki etkisi ve önemini göz önüne alarak güncellenen ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programı hakkında öğretmenlerin görüşlerini alarak ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programının amaç, konu, eğitim-öğretim süreçleri ve değerlendirme kısımlarında görülen yetersizlikleri ve sorunları ortaya koymak suretiyle öneriler geliştirerek program geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmaya çalıştık.

Son olarak konunun belirlenmesi ve tezin yazılması aşamalarında desteğini esirgemeyen Danışman hocam Hayati TETİK'e şükranlarımı sunarım

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ

Program geliştiren kurum ve kuruluşların çalışmalarını ağırlıklı olarak öğrenci merkezli gerçekleştirmesine mukabil bu hususta öğretmenlerin eğitilmesi ve öğretim programların geliştirilmesi süreci göz ardı edilmektedir. Bundan dolayı ortaya çıkarılan ürün birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bütün bu durumlar birlikte düşünüldüğünde ortaya çıkarılan yeni programın eğitimciler tarafından anlaşılamaması ve öğrencilere aktarılamaması yenilenen programın başarılı olmasını güçleştirecektir (Yıldırım ve Diğerleri, 2017: 136).

Günümüzde teknolojinin de etkisiyle ekonomik, kültürel, sosyal vb. alanlarda hızlı ve sürekli bir gelişim ve değişim yaşanmaktadır. Toplumumuz da değişen ve gelişen bu şartlara ayak uydurma noktasında sorunlar yaşamaktadır (Tekin, 1986: 1). Zira toplumsal gelişim ve değişimle beraber öğretim programlarının da sürekli güncellenmesi ve eksiklerinin giderilmesi gerekmektedir (Taştekin, 1994: 3). Din öğretiminde de bu değişimlere ayak uyduracak nitelikte bir program değişikliği kaçınılmazdır (Işıkdoğan ve Korukçu, 2008: 243). Bütün bu durumlar eğitimde program geliştirme çalışmalarını gerekli kılmaktadır.

Meselenin önemi düşünüldüğünde araştırmamızın konusunu güncellenen ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi¹ öğretim programı hakkındaki öğretmen görüşleri oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın problemi: Güncellenen İDKAB dersi öğretim programının uygulanabilirliğini yine bu alanın uygulayıcısı olan din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri tarafından ölçmektir.

Bu problem çerçevesinde araştırmamızın alt problemleri ise;

-Öğretmenlerin güncellenen İDKAB öğretim programına yönelik farkındalıkları ne düzeydedir?

-İDKAB öğretmenlerinin güncellenen öğretim programının;

1. Amaçlarına yönelik görüşleri nelerdir?
2. İçeriğine yönelik görüşleri nelerdir?

¹ Bu noktadan sonra ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi yerine İDKAB kısaltması kullanılacaktır.

3. Öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Ölçme ve değerlendirme kısımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, güncellenen İDKAB öğretim programı hakkında öğretmenlerin görüşlerini alarak İDKAB dersi öğretim programının amaç, konu, eğitim-öğretim süreçleri ve değerlendirme kısımlarında görülen eksiklikleri ve problemleri meydana çıkarmak suretiyle öneriler geliştirerek program geliştirme çalışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Konuyla ilgili geçmiş dönemlere ait daha önce yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda bu alanda yapılan çalışmaların mevcut ihtiyacı karşılamadığı tespit edilmiştir. Mevcut çalışmalar Talim Terbiye Kurulunun 30.12.2010 tarih ve 328 sayılı kararı ile 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilen öğretim programını ve önceki çalışmaları kapsamaktadır. Bu çalışmalar sırasıyla;

Taştekin, 2517 sayılı tebliğler dergisinde yer alan ilköğretim II. kademe İDKAB ders programlarını, branş öğretmenlerinin düşünce ve önerilerini alarak değerlendirmiştir. Araştırma verilerine göre, öğretim programı, pozitif yönde bazı değişimleri kapsamaktadır. Ancak genel öğretimin hedeflerine ulaşmada bazı eksiklikler içermesi, yeterli hareketliliğin sağlanamaması, bir kısım konuların öğrencilerin yaş seviyelerine uygun olmaması, genel geçer basit problemlerin çözümüne ışık tutmaktan uzak olması ve ülkemizin farklı bölgelerinde yaşayan farklı inanç ve uygulama türlerine sahip insanları kucaklar yapıda olmadığının düşünülmesi başlıca olumsuzluklar olarak belirlenmiştir (Taştekin, 2004: 177-206).

Çınar, 2000 yılında hazırlanıp uygulanan İDKAB öğretim programı üzerinde Isparta örneğinden yola çıkarak bir değerlendirme çalışması yapmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin İDKAB Öğretim programına yönelik genelde olumsuz bir düşünceye sahip olduğu ancak programın günümüz program geliştirme esaslarına göre hazırlanmış olduğu ortaya çıkmaktadır (Çınar, 2005: X).

Çınar, 2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan İDKAB öğretim programına yönelik öğretmen görüşlerini incelemiştir. Elde ettiği sonuçlara göre öğretmenlerin İDKAB Öğretim programına yönelik genelde olumsuz bir düşünceye sahip olduğu ancak programın günümüz program geliştirme esaslarına göre hazırlanmış olduğu ortaya çıkmıştır (Çınar, 2012: 345).

Buyrukçu, 2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya geçilen İDKAB öğretim programının değerlendirilmesi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırma verilerine göre, İDKAB öğretmenlerinin İDKAB öğretim programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır (Buyrukçu, 2006: 89).

Karataş ve Tabak, karşılaştırmalı olarak 1982 ve 2005 İDKAB öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini inceleyerek araştırma sonucunda, 2005 İDKAB programının yapısal olarak daha düzenli, daha ayrıntılı ve kapsamlı, aşamalık ilkesine uygun, somuttan soyuta giden ve öğrenciyi daha etken kılan özelliklere sahip olduğunu belirtmişlerdir (Karataş ve Tabak, 2010: 56).

Zengin, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya başlanan yeni İDKAB öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucuna göre, öğretim programının farklı boyutları kapsamında uygulamada bazı problemlerin olduğu ancak öğretmenlerin yeni İDKAB öğretim programını genel anlamda olumlu karşıladığı tespit edilmiştir. (Zengin, 2010: 121).

Ev, 2007 yılından bu yana uygulanmakta olan İDKAB öğretim programı hakkında değerlendirme çalışması yapmıştır. Çalışmaya göre, öğretim programı inanca dayalı olarak mezheplerüstü özelliğini sürdürmeye çalışmakla beraber bunu henüz başaramamış görünmektedir (Ev, 2010: 139).

Işıkdoğan ve Korukcu, 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan İDKAB öğretim programı ve öğretmenlerin programa yönelik görüşlerini inceleyerek öğretmelerin yeni programı benimsedikleri ve uygulamada genellikle sıkıntı yaşamadıklarını tespit etmiştir. Fakat tutumları ölçen maddeler tek tek incelendiğinde, maddelerin bir kısmında öğretmenlerin, programın uygulanması

ve anlaşılması konusunda sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Işıkdoğan ve Korukcu, 2008: 237).

Her ne kadar bu çalışmalar araştırmaya kaynak oluştursa da farklı yapı ve içeriğe sahiptirler. Ancak çalışmamızla doğrudan alakalı tek çalışma Tetik'in (2018), 19.01.2018 tarihinde yayımlanan İDKAB dersi 2010-2018 öğretim programı ünite ve kazanımları üzerine bir değerlendirme çalışmasıdır. Bu çalışmada, Talim Terbiye Kurulunun 30.12.2010 tarih ve 328 sayılı kararı ile 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilen öğretim programı ile Talim Terbiye Kurulunun 19.01.2018 tarih ve 2 sayılı kararı ile 2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere tekrar güncellenen öğretim programının ünite ve kazanımlarının karşılaştırması yapılmıştır (Tetik, 2018: 64).

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, 2018-2019 yılında uygulamaya konulan “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi(4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıf) Öğretim Programı ve Kılavuzu” ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmamız dört kısımdan oluşmaktadır: Birinci kısımda araştırmanın konusu, problemi amacı, önemi, yöntemi, kapsam ve sınırlılıkları, ikinci kısımda kavramsal çerçeve ile alakalı literatür taraması yapılmış, üçüncü kısımda uygulama kısmı, dördüncü kısımda ise sonuç ve öneriler kısmı yer almaktadır.

Kavramsal çerçeve için kütüphane, dergi, internet ve kitaplardan yararlanılmıştır. Alan araştırması için ise literatürden faydalananarak özgün olarak hazırlanan anket çalışması uygulanmıştır.

1.3.1. Araştırma Yöntemi/ Deseni/ Modeli

Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan anket tekniği ve tarama yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan anket deneklere uygulanmadan önce soruların anlaşılabilirliği düzeyini tespit etmek ve veri toplama aracına son şeklini vermek için, Tutak ilçesindeki İDKAB öğretmenlerine ön denemesi yapılmış ve konu ile ilgili alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan ön deneme ile elde edilen veriler ışığında hatalı görülen kısımlar düzeltilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

1.3.2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki İDKAB öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ağırlıklı olarak Ağrı ili olmak üzere 30 ilde görev yapan 100 İDKAB öğretmeni oluşturmaktadır.

1.3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırma tarama (survey) modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama araştırmaları; bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin tespit edildiği genellikle diğer araştırmalara göre örneklemin daha büyük olduğu araştırmalardır (Uyanık, 2015: 20). Veri toplama aracı olarak ise anket uygulanmıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle birçok iş kolay hale gelmiştir. Çalışmamızın anket kısmında Google formlar uygulaması kullanılarak deneklere URL² adresi gönderilmek suretiyle deneklerin anketi doldurması ve anketin toplanması işlemi anlık olarak gerçekleştirilmiştir.

Ölçekte İDKAB dersine giren branş öğretmenlerine güncellenen İDKAB öğretim programı hakkında 44 soru sorulmuştur. Sorular beşli likert ölçeğinde düzenlenmiştir. Katılımcı sayısının 100 kişi olması sebebiyle verilen yüzdelik oranlar aynı zamanda frekans oranını da belirtmiş olacaktır.

1.3.4. Veri Analizi

Veri analizi için google formlar veri analizi uygulaması kullanılmıştır. İDKAB öğretmenlerinin programın boyutlarına yönelik görüşlerinin analizinde yüzde ve frekans dağılımları alınmıştır.

1.4. Araştırmanın Kapsam Ve Sınırlılıkları

Yaptığımız çalışma ile 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında uygulamaya konulan güncellenen İDKAB öğretim programı hakkında öğretmenlerin görüşlerini alarak İDKAB dersi öğretim programının amaç, içerik, eğitim-öğretim ve değerlendirme kısımlarında görülen eksiklikleri ve problemleri ortaya koymayı

²Ankete ulaşmak için URL adresi:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSedaj0cM4Zrtc_s4jUcKRI_oEVbh8cdzW9ow-i7ZrQNYjGJVA/viewform?usp=sf_link

hedefledik. Problemleri ortaya koyarken İDKAB öğretmeni olmayanlar çalışmaya dâhil edilmedi. Çalışmamız 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerini içine alacak şekilde ele alınmış, belirtilen sınıflar dışındaki müfredat programları değerlendirmeye alınmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı

Öğretim Programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Çiftçi ve Tatar, 2015: 285).

Şüphesiz öğretim programları eğitimin en önemli öğelerinden biridir. Hayatın düzgün bir biçimde devam ettirilmesini sağlayacak kazanımların öğrencilere aktarılmasında, öğretim programları yol göstermelidir. Öğretim programları, hedeflediği alanda bireyin alması gereken kazanımları ve sahip olması gereken becerileri öngörebilmeli, bu beceri ve kazanımların bireylere aktarılabilmesinin muteber yollarını bu alanın uygulayıcılarına sunabilmelidir. Zamanın sürekli ilerlediği, gün geçtikçe yeni ihtiyaçların ve gelişmelerin ortaya çıktığı göz önüne alındığında öğretim programlarının, ihtiyaçlara ya da bilimsel alandaki yeni gelişmelere göre yenilenmesi ya da tamamıyla değiştirilmesi söz konusu olabilir (Güzel ve Karadağ, 2013: 45; Seçken ve Kunduz, 2013: 344).

Din eğitimi açısından öğretim programı geliştirmenin temel hareket noktalarından biri geliştirilen programların birey ve toplumun içinde bulunduğu zamanın temel ihtiyaçlarını karşılaması ve problemlere çözümler üretmesidir (Doğan ve Tosun, 2003: 30). Bu gerçekler göz önüne alındığında İDKAB öğretim programı geliştirme çalışmaları, dinin dünyada değişen ve gelişen algı biçimlerine göre yeniden ele alınması gereken en önemli konular arasındadır (Ayhan ve diğerleri, 2004: 20-21). Bu bağlamda bir öğretim programı amaç, muhteva, öğretme-öğrenme (eğitim durumu) ve değerlendirme bileşenlerinden oluşmaktadır (Demirel, 1992: 35; Doğan ve Tosun, 2003: 40).

2.2. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

Ülkemizde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi ilköğretim dördüncü sınıftan ortaöğretimin son sınıfına kadar, 1982 Anayasa'nın 24. Maddesi: “,...*din ve ahlâk eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında*

yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır...”Yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 12. Maddesi: “*Türk Milli Eğitiminde lâiklik esastır. Din Kültürü ve Ahlâk Öğretimi ilkokul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.*” gereği, ülkemizde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ilköğretim ve ortaöğretimde zorunlu ders olarak okutulmaktadır (Çekin, 2016: 56; Kaymakcan, 2009: 11).

1982 Anayasası gereğince bütün ilköğretim ve ortaöğretim okullarında uygulanmaya başlayan DKAB öğretim programı 29 Mart 1982 tarih ve 2109 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Dersin temel ilkeleri tekrar düzenlenerek 30 Ekim 1986 tarih ve 2219 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. Aynı programda içerik kısmında olan bazı üniteler çıkarılarak yapılan bir değişiklikle 13 Nisan 1992 tarih ve 2356 sayılı T.D. de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 2000 yılına kadar devam etmiştir(Tebliğler Dergisi, Mart 1982, Ekim 1986, Nisan 1992). 1997 yılından itibaren geliştirilmeye başlanılan İDKAB Öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nca kabul edilip Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi Ekim 2000 2517 sayısında yayımlanmıştır (Tebliğler Dergisi, Ekim 2000: 911). 1982 yılında hazırlanan ortaöğretim DKAB öğretim programı ise 2005 yılında yeniden geliştirilerek, M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 31.03.2005 tarih ve 16 sayılı kararı ile yürürlüğe girerek 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Adı geçen bu öğretim programı 2007 yılına kadar uygulanmış ve yine bu program tekrar geliştirilerek, Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün hazırladığı “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı” Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.12.2006 tarih ve 410 sayılı kararı ile 2007–2008 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (Karataş ve Tabak, 2010: 58; Tebliğler Dergisi, Şubat 2000: 109). Bu programın 2011 yılına kadar uygulanmasından sonra, “İlköğretim DKAB Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu” Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün 20.12.2010 tarih ve 2748 sayılı teklif yazısı üzerine Talim Terbiye Kurulunun 30.12.2010 tarih ve 328 sayılı kararı ile 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilmiştir (MEB, 2010).

Türkiye’de 2018-2019 eğitim-öğretim yılından önce uygulanan program, Talim Terbiye Kurulunun 30.12.2010 tarih ve 328 sayılı kararı ile 2011-2012 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilen “İlköğretim DKAB Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu” dur. Program yapısında; amaçlar, kazanımlar, etkinlikler, temel beceriler, kavramlar, değerler, öğrenme alanları ve bunların hangi ünitelerden oluşturulduğu, dersle ilgili ara disiplinlerden bahsedilmektedir (MEB, 2010).

Bahsi geçen program Talim Terbiye Kurulunun 19.01.2018 tarih ve 2 sayılı kararı ile 2018-2019 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere tekrar güncellenmiştir (MEB, 2018). Güncellenen program yapısında; üniteler, konular, kazanımlar, açıklamalar ve anahtar kavramlar üzerinde durulmuştur (MEB, 2018).

Eski programda 4, 5, 6, 7. ve 8. Sınıfta öğrenciye verilecek bilgiler, 6 öğrenme alanına ayrılmıştır. Bunlar; İnanç, İbadet, Hz. Muhammed, Kur’an ve Yorumu, Ahlak ve Din ve Kültür öğrenme alanlarıdır (MEB, 2010: 14-18). Yeni programda ise öğrenme alanları kaldırılarak her sınıf düzeyinde beş üniteye ayrılmış ve ünite kazanımlarında ciddi oranda ekleme, çıkarma, sadeleştirme ve yer değiştirme yapılmıştır. (MEB, 2018: 11).

2.3. Eski ve Yeni İDKAB Öğretim Programı Ünite ve Kazanımlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme

2.3.1. 4. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları

4.1. Günlük Hayattaki Dini İfadeler

Ünitenin karşılığı eski programda “inanç” öğrenme alanına ait “Günlük Hayattaki Dini İfadeler” ünitesidir. Eski programda sekiz kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda dört kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşmaktadır. Buna göre yeni programda dört kazanım eksiltilmiş iki ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Dinî ifadelerin günlük konuşmalarımızda nerede ve nasıl kullanıldığını fark eder. II. Tekbir ve Salavatı söyler. III. Dilek ve Dualarda Kullanılan Dinî İfadelere Örnekler Verir. Sübhâneke duasını okur ve anlamını söyler.*” kazanımlarından oluşmaktadır. Birinci ve dördüncü kazanım eski programda da aynı şekliyle mevcuttur. Ayrıca eski programda yer alan “II. Selamlaşmanın

iletişimdeki önemini fark eder.” Kazanımı yeni programda ayrı bir kazanım olarak verilmemiş, birinci kazanımın içerisine alt başlık olarak eklenmiştir. İkinci kazanım 5. sınıfa ait bir kazanımken yeni programda dördüncü Sınıfa eklenmiştir. Üçüncü kazanım eski programda I. kazanımın içerisinde zikredilen “Dilek ve dualarımızda dinî ifadeler” alt başlığı şeklinde veriliyorken yeni programda müstakil bir kazanım olarak zikredilmiştir (MEB, 2010: 29-44; MEB, 2018: 13-16).

4.2. İslam’ı Tanıyalım

İslam’ı Tanıyalım ünitesi eski programda “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “Kur’an-ı Kerim’i Tanıyalım” ünitesine benzemekte ise de yeni bir ünite olarak programa dâhil edilmiştir. Eski programda beş kazanım ve sekiz ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda dört kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşmaktadır. Buna göre yeni programda bir kazanım eksiltilmiş sekiz ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. İslam’ın inanç esaslarını sıralar. II. İslam’ın şartlarını söyler. III. Kur’an-ı Kerim’in iç düzeni ile ilgili kavramları tanımlar. IV. Amentü duasını okur, anlamını söyler.*” kazanımlarını içermektedir. Birinci ve ikinci kazanım İDKAB derslerine yeni eklenmiş olsa da Seçmeli Temel Dini Bilgiler Dersinde de mevcuttur. Üçüncü kazanım eski programda yer alan “Kur’an-ı Kerim’i Tanıyalım” ünitesinde bulunan “*IV. Kur’an’ın iç düzenine ilişkin ayet, sure ve cüzün anlamlarını kavrayarak Kur’an’dan bunlara ilişkin örnekler gösterir.*” kazanımının sadeleştirilmiş halidir. Dördüncü kazanım ise İDKAB derslerine yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-39; MEB, 2018: 13-17).

4.3. Güzel Ahlak

Ünitenin karşılığı eski programda “Ahlak” öğrenme alanına ait “Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik” ünitesidir. Eski programda sekiz kazanım ve on üç ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda üç kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşmaktadır. Buna göre yeni programda beş kazanım ve bir ders saati süresi eksiltilmiştir.

Ünite, “*I. Bireyin güzel ahlaklı olmasında dinin rolünü fark eder. II. İnsani ilişkilerin gelişmesinde sevgi ve saygının önemini ve gerekliliğini savunur. III. Fatiha suresini okur, anlamını söyler.*” kazanımlarından oluşmaktadır. Eski

programdaki sekiz kazanım tamamen kaldırılarak yerine birinci ve ikinci kazanım eklenmiştir. Üçüncü kazanım ise eski programda “İbadet” öğrenme alanına ait “Temiz Olalım” ünitesinden bu üniteye aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-40; MEB, 2018: 13-18). Bu ünite de öğrencinin “Bireyin güzel ahlaklı olmasında dinin rolünü fark eder.” kazanımını gerçekleştirmesini beklemek bu yaştaki bir öğrenci için pek gerçekçi gözükmemektedir.

4.4. Hz. Muhammed’i Tanıyalım

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Hz. Muhammed” öğrenme alanına ait “Hz. Muhammed’i Tanıyalım” ünitesidir. Eski programda altı kazanım ve on üç ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda altı kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşmaktadır. Buna göre yeni programda kazanım sayısında bir değişme olmamış, ders saati süresi ise üç saat artırılmıştır.

Ünite, “I. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) doğduğu çevrenin genel özelliklerini açıklar. II. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) aile büyüklerini tanır. III. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) doğumu, çocukluk ve gençlik yıllarını özetler. IV. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) çocukluk ve gençlik yıllarındaki davranışlarını kendi hayatı ile ilişkilendirir. V. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) Mekke ve Medine yıllarını özetler. VI. Sallı ve barik dualarını okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşmaktadır. Ünite genel itibarıyla değiştirilmemiştir. Yapılan değişikliklerden biri eski programdaki “IV. Hz. Muhammed’in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından örnekler verir.” kazanımının yerine beşinci kazanım eklenmiştir. İkinci olarak ise “VI. Kevser suresini ezbere okur ve anlamını söyler.” kazanımının yerine de İDKAB derslerine yeni eklenen altıncı kazanım eklenmiştir (MEB, 2010: 29-38; MEB, 2018: 13-19). Yine bu yaştaki bir çocuk için “Hz. Muhammed’in (s.a.v.) doğduğu çevrenin genel özelliklerini açıklar” kazanımını gerçekleştirmesi pek gerçekçi gözükmemektedir. Çünkü kazanımın alt konusu olan “Hz. Muhammed’in (s.a.v.) doğduğu çevrenin sosyal ve dini özelliklerine yer verilir.” ifadesindeki “sosyal ve dini” ifadesini bu yaştaki çocuğun anlaması güçtür.

4.5. Din ve Temizlik

Ünitenin karşılığı eski programda “İbadet” öğrenme alanına ait “Temiz Olalım” ünitesidir. Eski programda sekiz kazanım ve on dört ders saati süresinden

oluşan ünite, yeni programda iki kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda altı kazanım ve iki ders saati süresi eksiltilmiştir.

Ünite, “*I. İslam dininin temizliğe verdiği öneme örnekler verir. II. Temiz ve düzenli olmaya özen gösterir.*” kazanımlarından oluşur. Ünite tamamıyla sadeleştirilerek iki yeni kazanım haline getirilmiştir. Eski programda üzerinde durulan “beden ve giysi temizliği, çevre temizliği, beden ve çevre temizliğinin sağlık açısından önemi ve Allah’ın sevgisini kazanmada temizliğin önemi” kazanımlarına yeni programda yer verilmemesi ve daha sonraki sınıflarda da öğretilmeyecek olması çocuğun temizlik konusunda yeterli donanıma sahip olmamasına neden olacaktır. (MEB, 2010: 29-37; MEB, 2018: 13-20).

2.3.2. 5. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları

5.1. Allah İnancı

Ünitenin ismi eski programdaki ismi ile aynıdır. İçerik olarak da genel itibarı ile aynıdır. Eski programda yedi kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda sekiz kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda bir kazanım ve dört ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Evrendeki mükemmel düzen ile Allah’ın (c.c.) varlığı ve birliği arasında ilişki kurar. II. Allah’ın (c.c.) her şeyin yaratıcısı olduğunun fark eder. III. Allah (c.c.) Rahman ve Rahim isimlerinin yansımalarına örnekler verir. IV. Allah’ın her şeyi işittiği, bildiği, gördüğü ve her şeye gücünün yettiğinin farkında olur. V. Allah’a (c.c.) imanın, insan davranışlarına etkisini fark eder. VI. Duanın anlamını ve önemini örneklerle açıklar. VII. Hz. İbrahim’in (a.s.) tevhide davetini özetler. VIII. İhlâs suresini okur, anlamını söyler.*” kazanımlarından oluşur. Birinci ve ikinci kazanım eski programdaki “II. Evrendeki düzenden hareketle yaratıcının varlığını açıklar. III. Allah’ın bizi ve her şeyi yarattığının farkında olur.” kazanımları ile genel itibarı ile aynıdır. Üçüncü ve beşinci kazanım yeni eklenmiştir. Dördüncü ve sekizinci kazanım eski programdan olduğu gibi aktarılmıştır. Altıncı kazanım 5. sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait “İbadet Konusunda Bilgilenelim” ünitesi içerisinde yer alan dört kazanımın birleştirilerek ve sadeleştirilerek tek kazanım haline getirilmesi sonucu eklenmiştir. Yedinci kazanım yine 5. sınıf “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “Kur’an-ı Kerim’in Temel Eğitici Nitelikleri” ünitesi içerisinde yer alan

“V. Hz. İbrahim’in Allah’a inanç konusunda ne tür çabalar gösterdiğini fark eder.” kazanımı çerçevesinde eklenmiştir (MEB, 2010: 29-45; MEB, 2018: 13-21).

5.2. Ramazan ve Oruç

Ünitenin karşılığı eski programda 7.Sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait “Oruç İbadeti” ünitesidir. Genel itibari ile eski programla benzer kazanımlara haizdir. Eski programda on kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda dört kazanım ve iki ders saati süresi eksiltilmiştir.

Ünite, “I. Ramazan ayı ve orucun önemini fark eder. II. Ramazan ayı ve oruçla ilgili kavramları örneklerle açıklar. III. Kültürümüzde Ramazan ve oruçla ilgili gelenekleri tanır. IV. Hz. Davut (a.s.) hayatını özetler. V. Rabbenâ dualarını okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programda “I. Ramazan ayının önemini ve bu ayı önemli yapan hususları açıklar.” kazanımı çerçevesinde sadeleştirilerek oluşturulmuştur. İkinci kazanım eski programdan olduğu gibi aktarılmıştır. Üçüncü ve dördüncü kazanım programa yeni eklenmiştir. Beşinci kazanım ise eski programda “İbadet” öğrenme alanına ait “İbadet Konusunda Bilgilenelim” ünitesinden bu üniteye aktarılmıştır. Daha önce Ramazan ayının önemine binaen bu ünite de okunacak sure Maun suresi iken şimdi ise Rabbenâ duaları eklenmiştir. Rabbenâ dualarının eklenmesi öğrencilerin gelişim düzeyi dikkate alındığında temel dualar olması açısından daha uygundur (MEB, 2010: 29-55; MEB, 2018: 13-22).

5.3. Adap ve Nezaket

Ünitenin karşılığı eski programda “Ahlak” öğrenme alanına ait “Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım” ünitesi olmakla birlikte bu ünite ile pek alakası yoktur. Eski programda dokuz kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda altı kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda üç kazanım artırılırken ders saati süresinde bir değişme olmamıştır.

Ünite, “I. Toplumsal hayatta nezaket kurallarına uygun davranışlar sergilemeye özen gösterir. II. Selamlaşma adabına riayet eder. III. İletişim ve konuşma adabına uygun davranır. IV. Sofra adabına riayet eder. V. Hz. Lokman (a.s.) öğütlerini hayatına yansıtmaya özen gösterir. VI. Tahiyat duasını okur,

anlamını söyler.” kazanımlarından oluşmaktadır. Birinci, üçüncü ve dördüncü kazanımlar yeni eklenmiştir. İkinci kazanım eski programda 4. Sınıfın “İnanç” öğrenme alanına ait “Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum?” ünitesinde ki “II. Selamlaşmanın iletişimdeki önemini fark eder.” kazanımı çerçevesinde eklenmiştir. Beşinci kazanım eski programda 4. Sınıf “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “Kur’an-ı Kerim-i Tanıyalım” ünitesinde ki “V. Hz. Lokman’ın öğütlerinden çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile aynı anlamı ifade eder. Altıncı kazanım bundan önceki programın aynısıdır (MEB, 2010: 29-46; MEB, 2018: 13-23).

5.4. Hz. Muhammed ve Aile Hayatı

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Hz. Muhammed (s.a.v.)” öğrenme alanına ait “Hz. Muhammed ve Aile Hayatı” ünitesidir. Eski programda beş kazanım ve sekiz ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda kazanım sayısında bir değişme olmamış, ders saati süresi ise sekiz saat artırılmıştır.

Ünite, *“I. Hz. Muhammed’in Hz. Hatice ile evlilik sürecini özetler. II. Hz. Muhammed’in aile içi iletişimine örnekler verir. III. Hz. Muhammed’in aile fertlerinin güzel davranışlarını değerlendirir. IV. Hz. Hasan (r.a.) ve Hz. Hüseyin’in (r.a.) ahlaki erdemlerini kendisine örnek alır. V. Kevser suresini okur, anlamını söyler.”* kazanımlarından oluşur. İlk üç kazanım bazı kelime değişiklikleri yapılsa da eski programdaki kazanımlarla aynıdır. Dördüncü kazanımla ilgili eski programda her ne kadar okuma metni içerisinde Hz. Peygamberin, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin sevgisine yer verilmişse de burada müstakil bir kazanım olarak yer verilmiştir. Beşinci kazanım ise 4. Sınıfların eski programda ki aynı öğrenme alanından alınıp bu üniteye yerleştirilmiştir (MEB, 2010: 29-44; MEB, 2018: 13-24).

5.5. Çevremizde Dinin İzleri

Ünitenin karşılığı eski programdaki 7. Sınıf “Din ve Kültür” öğrenme alanına ait “Kültürümüz ve Din” ünitesidir. Eski programda altı kazanım ve on ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda bir kazanım eksiltilmiş dört ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “I. Mimarimizde yer alan dini motifleri inceler. II. Musikimizde dinin izlerine örnekler verir. III. Edebiyatımızda dinin izlerine örnekler verir. IV. Örf ve adetlerimizde yer alan dini unsurları fark eder. V. Hz. Süleyman’ın (a.s.) hayatını özetler.” kazanımlarından oluşur. İlk dört kazanım eski programdaki “III. Dil, örf, âdet, musiki ve mimarideki dinî motiflere örnekler verir.” kazanımının bölünerek dört kazanım haline getirilmesinden oluşur. Beşinci kazanım ise programa yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-59; MEB, 2018: 13-25).

2.3.3. 6. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları

6.1. Peygamber ve İlahi Kitap İnancı

Ünitenin karşılığı eski programda “İnanç” öğrenme alanına ait “Peygambere ve İlahi Kitaplara İnanç” ünitesidir. Eski programda on kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda yedi kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda üç kazanım eksiltilmiş iki ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “I. Peygamber ve peygamberlik kavramlarını açıklar. II. Peygamberlerin özelliklerini ve görevlerini açıklar. III. Peygamberlerde insanlar için güzel örnekler olduğunu fark eder. IV. Vahyin gönderiliş amacını araştırır. V. İlahi kitapları ve gönderildiği peygamberleri eşleştirir. VI. Hz. Âdem’in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla özetler. VII. Kunut dualarını okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki “I. Peygamber kavramını açıklar.”, ikinci kazanım “IV. Peygamberlerin sahip oldukları nitelikleri açıklar.”, dördüncü kazanım “VIII. Allah’ın insanlara niçin vahiy gönderdiğini temellendirir.”, beşinci kazanım ise “IX. İlahî kitap ve sahifelerin hangi peygamberlere gönderildiğini belirtir.” kazanımları ile genel itibarıyla aynı konuları kapsamaktadır. Üçüncü ve altıncı kazanım programa yeni eklenmiştir. Yedinci kazanım ise 6. Sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait “Namaz İbadeti” ünitesinin bir kazanımı iken buraya aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-49; MEB, 2018: 13-26).

6.2. Namaz

Ünitenin karşılığı eski programda “İbadet” öğrenme alanına ait “Namaz İbadeti” ünitesidir. Eski programda on bir kazanım ve on altı ders saati süresinden

oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda altı kazanım eksiltilmiş ders saati süresinde değişim olmamıştır.

Ünite, “I. İslam’da namaz ibadetinin önemini, ayet ve hadislerden örneklerle açıklar. II. Namazları, çeşitlerine göre sınıflandırır. III. Namazın kılınışına örnekler verir. IV. Hz. Zekeriya’nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. V. Fil suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki “I. Namaz ibadetinin anlamını ve namazın niçin kılınması gerektiğini açıklar.” kazanımına benzemektedir. Üçüncü kazanım ise “V. Ezan ve kametin namazla ilişkisinin farkında olur. VI. Namazın kılınışını açıklar. VIII. Vakit, cuma, bayram cenaze ve teravih namazlarının ne zaman ve nasıl kılındığını bilir.” kazanımlarını içinde barındırır. İkinci ve dördüncü kazanım yeni eklenmiştir. Beşinci kazanım eski programda “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “Kur’an-ı Kerim’in Temel Eğitici Nitelikleri” ünitesinin bir kazanımı iken buraya aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-51; MEB, 2018: 13-27). Yeni programda 6. Sınıf “Namaz” ünitesinde namazdan bahsedilmiş fakat 6. Sınıftan önceki hiçbir kazanımda namazın temel şartı olan abdestten bahsedilmemiştir. Buna karşın eski programda namaz konusu işlenirken önce abdest kazanımına değinilmiştir.

6.3. Zararlı Alışkanlıklar

Ünitenin karşılığı eski programda “Ahlak” öğrenme alanına ait “İslam’ın Sakınılmasını İstedığı Bazı Davranışlar” ünitesidir. Eski programda altı kazanım ve on ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda altı kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda kazanım sayısında bir değişme olmamış, ders saati süresi ise iki saat artırılmıştır.

Ünite, “I. İslam dininin yasakladığı alışkanlıklara ayet ve hadislerden örnekler verir. II. Zararlı alışkanlıkların başlama sebeplerini sorgular. III. Zararlı alışkanlıklardan korunma yollarını tartışır. IV. Zararlı alışkanlıklardan kaçınmaya istekli olur. V. Hz. Yahya’nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. VI. Tebbet suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programda “I. İslamiyet’in sakınmamızı istediği bazı kötü davranışları belirterek ayet ve hadislerden örnekler verir.”, ikinci ve üçüncü kazanım “IV. İslamiyet’in sakınmamızı istediği davranışların bireyde görülme nedenlerini araştırarak bu sorunlara yönelik

çözüm önerilerinde bulunur.”, dördüncü kazanım ise “Sakınılması gereken davranışlar konusunda öz değerlendirmede bulunur.” kazanımları ile genel itibariyle aynı konuları kapsamaktadır. Beşinci ve altıncı kazanım ise programa yeni eklenmiştir. Eski programda bu ünite için uygun görülen sure Felâk suresidir. Anlam itibariyle İnsanların belasından ve kötülüklerinden korunma noktasında zararlı alışkanlıklar konusuna uyumlu bir sure olduğu düşünülmektedir (MEB, 2010: 29-52; MEB, 2018: 13-28).

6.4. Hz. Muhammed’in Hayatı

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Hz. Muhammed (s.a.v.)” öğrenme alanına ait “Son Peygamber Hz. Muhammed” ünitesidir. Eski programda on bir kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda dört kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda yedi kazanım eksiltilmiş iki ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) davetinin Mekke Dönemini değerlendirir. II. Medine’ye hicretin sebep ve sonuçlarını irdeler. III. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) davetinin Medine dönemini değerlendirir. IV. Nasr suresini okur, anlamını söyler.*” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki birinci ve ikinci kazanımı, ikinci kazanım eski programdaki üçüncü ve dördüncü kazanımı, Üçüncü kazanım ise eski programdaki beşinci, altıncı, yedinci, dokuzuncu ve onuncu kazanımları içinde barındırır. Dördüncü kazanım eski programda da mevcuttur (MEB, 2010: 29-50; MEB, 2018: 13-29).

6.5. Temel Değerlerimiz

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Din ve Kültür” öğrenme alanıdır. Ünite olarak karşılığının yazılmamasının sebebi birçok üniteden yararlanılmasıdır. Eski programda dört kazanım ve sekiz ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda iki kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda iki kazanım eksiltilmiş dört ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Toplumumuzu birleştiren temel değerleri fark eder. II. Dini bayramların ve önemli gün ve gecelerin toplumsal bütünleşmeye olan katkısını yorumlar.*” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programda 5. sınıfın altıncı ünitesinde ki “IV. Bayrağa ve ulusal marşa saygı göstermenin nedenlerini

açıklayarak Bayrağımıza ve İstiklâl Marşı'mıza saygı gösterir. V. Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.” kazanımlarını içinde barındırmakla birlikte programa yeni eklenmiştir. İkinci kazanım da yine 5. sınıf beşinci ünitedeki “III. Sevinç ve üzüntülerin paylaşılmasında millî ve dinî bayramlarımızın önemini yorumlar.” kazanımını içinde barındırmakla birlikte programa yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-53; MEB, 2018: 13-30).

2.3.4. 7. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları

7.1 Melek ve Ahiret İnancı

Ünitenin karşılığı eski programdaki “İnanç” öğrenme alanıdır. Ünite ismi eski programla aynıdır. Eski programda on dört kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda yedi kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda yedi kazanım eksiltilmiş ders saati süresinde değişim olmamıştır.

Ünite, “I. Varlıklar âlemini özelliklerine göre ayırt eder. II. Melekleri özellikleri ve görevlerine göre sınıflandırılır. III. Dünya hayatı ile ahiret hayatı arasındaki ilişkiyi yorumlar. IV. Ahiret hayatının aşamalarını açıklar. V. Allah'ın (c.c.) adil, merhametli ve affedici olması ile ahiret inancı arasında ilişki kurar. VI. Hz. İsa'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. VII. Nas suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programda “I. Varlıklar âlemini sınıflandırarak özelliklerini örneklerle açıklar.” kazanımının karşılığıdır. İkinci kazanım içerik olarak eski programdaki “II. Meleklerin özellikleri ve görevlerinin neler olduğunu belirtir. III. Meleklerin iyiliğin ve güzelliğin sembolü olduğunun farkında olur. IV. Melek inancının, davranışları güzelleştirmedeki rolünü fark eder.” kazanımlarını kapsamaktadır. Üçüncü ve altıncı kazanım yeni eklenmiştir. Dördüncü kazanım içerik olarak eski programdaki “VIII. Ahiret, kıyamet, yeniden dirilme gibi kavramların anlamlarını açıklar. IX. Hesap, mizan, cennet ve cehennem gibi kavramların anlamlarını açıklar.” kazanımlarını kapsamaktadır. Beşinci ve yedinci kazanım eski programda olduğu gibi mevcuttur (MEB, 2010: 29-54; MEB, 2018: 13-32).

7.2. Hac ve Kurban

Ünitenin karşılığı eski programdaki 8. Sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait “Zekât, Hac ve Kurban İbadeti” ünitesidir. Eski programda on bir kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda altı kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda beş kazanım eksiltilmiş ders saati süresinde değişim olmamıştır.

Ünite, “I. İslam’da hac ibadetinin önemini ayet ve hadisler ışığında yorumlar. II. Haccın yapılışını özetler. III. Umre ibadeti ve önemini açıklar. IV. Kurban ibadetini İslam’ın yardımlaşma ve dayanışmaya verdiği önem açısından değerlendirir. V. Hz. İsmail’in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. VI. En’am suresi 162. ayeti okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım yeni olmakla birlikte eski programda ki “X. Hac ve umrenin Müslümanlar arası iletişim ve etkileşime nasıl katkı sağladığının farkında olur.” kazanımını da kapsamaktadır. İkinci kazanım “VII. Hac ve umre ile ilgili mekân ve kavramların anlamlarını açıklar. VIII. Hac ibadetinin nasıl ve niçin yapıldığını açıklar.” kazanımlarını kapsamaktadır. Dördüncü kazanım ise “XI. Kurban ibadetinin anlamını, sosyal dayanışma ve yardımlaşma açısından önemini açıklar.” kazanımını karşılamaktadır. Üçüncü, beşinci ve altıncı kazanımlar programa yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-61; MEB, 2018: 13-33).

7.3. Ahlaki Davranışlar

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Ahlak” öğrenme alanına ait “Din ve Güzel Ahlak” ünitesidir. Eski programda beş kazanım ve on ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda kazanım sayısında bir değişme olmamış, ders saati süresi ise iki saat artırılmıştır.

Ünite, “I. Güzel ahlaki tutum ve davranışları örneklerle açıklar. II. Örnek tutum ve davranışların, birey ve toplumların ahlaki gelişimine olan katkısını değerlendirir. III. Tutum ve davranışlarında ölçülü olmaya özen gösterir. IV. Hz. Salih’in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. V. Felak suresini, okur anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Üniteye eski programdaki konu üzerinde durulsa da birinci, üçüncü ve dördüncü kazanımlar yeni eklenmiştir. İkinci kazanım ise eski programda

“III. Ahlaklı olmanın birey ve toplum hayatındaki önemini yorumlar.” kazanımını kapsamaktadır. Beşinci kazanım olan Felak suresi daha önce 6. Sınıf “Ahlak” öğrenme alanına ait bir kazanımken buraya aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-64; MEB, 2018: 13-33).

7.4. Allah’ın Kulu ve Elçisi: Hz. Muhammed

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Hz. Muhammed (s.a.v.)” öğrenme alanına ait “Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed” ünitesidir. Eski programda yedi kazanım ve on iki ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda üç kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda dört kazanım eksiltilmiş dört ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) insani yönünü ayetlerden hareketle yorumlar. II. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) peygamberlik yönü ile ilgili özelliklerini ayırt eder. III. Kâfirun suresini okur, anlamını söyler.*” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki birinci ve ikinci kazanımı, ikinci kazanım ise eski programdaki üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı kazanımları kapsamaktadır. Üçüncü kazanım ise programa yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-56; MEB, 2018: 13-34).

7.5. İslam Düşüncesinde Yorumlar

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanıdır. Ünite ismi eski programla aynıdır. Eski programda sekiz kazanım ve on ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda dört kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda dört kazanım eksiltilmiş dört ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “*I. Dinin farklı yorum biçimleri olabileceğinin farkına varır. II. İslam düşüncesinde ortaya çıkan yorum biçimlerini sınıflandırılır. III. Kültürümüzde etkin olan tasavvufi yorumları ayırt eder. IV. Alevilik-Bektaşilik ile ilgili temel kavram ve erkânları açıklar.*” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım yeni olmakla birlikte “II. Din anlayışındaki yorum farklılıklarını fark eder.” kazanımını kapsamaktadır. İkinci kazanım eski programda aynen geçmektedir. Üçüncü kazanım “IV. İslam düşüncesindeki tasavvufi yorum biçimlerini tanır.” kazanımını karşılamaktadır. Dördüncü kazanım ise “V. Alevi-Bektaşî geleneğindeki temel kavramları açıklar.”

kazanımını karşılamaktadır (MEB, 2010: 29-57; MEB, 2018: 13-35). Bu ünite genel olarak ortaöğretim düzeyinde bir ünite. İlköğretim çağında bu kazanımları öğrenciye vermek pek fayda sağlamayacaktır.

2.3.5. 8. Sınıf Ünite, Kazanım ve Açıklamaları

8.1. Kader İnancı

Ünitenin karşılığı eski programdaki “İnanç” öğrenme alanına ait “Kaza ve Kader” ünitesidir. Eski programda dokuz kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda altı kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda üç kazanım eksiltilmiş ders saati süresinde değişim olmamıştır.

Ünite, “I. Kader ve kaza inancını ayet ve hadislerle açıklar. II. İnsanın ilmi iradesi sorumluluğu ile kader arasında ilişki kurar. III. Kaza ve kader ile ilgili kavramları analiz eder. IV. Toplumda kader ve kaza ile ilgili yaygın olan yanlış anlayışları sorgular. V. Hz. Musa’nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. VI. Ayet’el-Kürsi’yi okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki “I. Kaza ve kader kavramlarını açıklar. II. Allah’ın her şeyi bir ölçüye göre yarattığına örnekler verir. III. Evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaları fark eder.” kazanımlarını kapsamaktadır. İkinci dördüncü ve altıncı kazanım eski programda olduğu gibi mevcuttur. Üçüncü kazanım “V. İnsanın çalışmasının karşılığını alacağı bilinciyle hareket eder. VI. Her canlının bir sonu olduğunun farkına varır. VII. Allah’a güvenmenin (tevekkül) pasif bir bekleyiş olmadığının farkında olur.” kazanımlarını kapsamaktadır. Beşinci kazanım programa yeni eklenmiştir (MEB, 2010: 29-60; MEB, 2018: 13-36).

8.2. Zekât ve Sadaka

Ünitenin karşılığı eski programdaki “İbadet” öğrenme alanına ait “Zekât, Hac ve Kurban İbadeti” ünitesidir. Eski programda on bir kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda beş kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda altı kazanım eksiltilmiş ders saati süresinde değişim olmamıştır.

Ünite, “I. İslam’ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemi ayet ve hadisler ışığında yorumlar. II. Zekat ve sadaka ibadetini ayet ve hadislerle açıklar. III. Zekat infak ve sadakanın bireysel ve toplumsal önemini fark eder. IV. Hz. Şuayb’in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. V. Maûn suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci kazanım eski programdaki “II. İslam’ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemi yorumlar.” kazanımının karşılığıdır. İkinci kazanım yeni eklenmekle birlikte “III. Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar.” kazanımını da kapsamaktadır. Üçüncü kazanım “IV. Zekât ve sadakanın birey ve topluma katkılarını yorumlar.” kazanımının karşılığıdır. Dördüncü kazanım programa yeni eklenmiştir. Beşinci kazanım ise eski programdaki 7. Sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait “Oruç İbadeti” ünitesinden buraya aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-61; MEB, 2018: 13-37).

8.3. Din ve Hayat

Ünitenin eski programda karşılığı bulunamamıştır. Ünite yeni programda dört kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur.

Ünite, “I. Din birey ve toplum arasındaki ilişkiyi yorumlar. II. İslam dininin can, nesil, akıl, mal ve din emniyeti ile ilgili ortaya koyduğu ilke ve hedefleri analiz eder. III. Hz. Yusuf’un (a.s.) örnek hayatından ilkeler çıkarır. IV. Asr suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. Birinci ve ikinci kazanım programa yeni eklenmiştir. Üçüncü kazanım 8. Sınıf eski programdaki “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanından alınmıştır. Dördüncü kazanım ise 6. Sınıf eski programdaki “İnanç” öğrenme alanından buraya aktarılmıştır (MEB, 2010: 29-65; MEB, 2018: 13-38).

8.4. Hz. Muhammed’in Örnekliliği

Ünitenin karşılığı eski programdaki “Hz. Muhammed (s.a.v.)” öğrenme alanına ait “Hz Muhammed’in Hayatından Örnek Davranışlar” ünitesidir. Eski programda beş kazanım ve sekiz ders saati süresinden oluşan ünite, yeni programda dokuz kazanım ve on altı ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda dört kazanım ve sekiz ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “I. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) doğruluğu ve güvenilir kişiliği ile peygamberlerin özellikleri arasında ilişki kurar. II. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) merhametli ve affedici Oluşunu davranışlarında yansıtmaya özen gösterir. III. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) istişare ye verdiği önemi ortaya koyan örnek olaylardan hareketle gündelik hayatla ilgili çıkarımlar da bulunur. IV. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) cesaret ve kararlılığını örnek olaylarla açıklar. V. Hazreti Muhammed’in hakkı gözetmedeki hassasiyetine örnekler verir. VI. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) insanlara verdiği değeri örneklerle açıklar. VII. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) örnek davranışlarının toplumsal hayattaki önemini değerlendirir. VIII. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) hikmetli söz ve davranışlarıyla insanları iyiye ve güzele yönlendirdiğini fark eder. IX. Kureyş suresini okur, anlamını söyler.” kazanımlarından oluşur. İlk altı kazanım programa yeni eklenmiştir. Yedinci kazanımın programdaki eski karşılığı “II. Hz. Muhammed’in örnek davranışlarının toplumsal hayattaki önemini yorumlar.” kazanımıdır. Sekizinci kazanımın eski programdaki karşılığı ise “IV. Hz. Muhammed’in hikmetli sözleriyle insanları iyiye ve güzele yönlendirdiğine örnekler verir.” kazanımıdır. Dokuzuncu kazanım eski programdaki 6. sınıfın “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanından alınmıştır (MEB, 2010: 29-62; MEB, 2018: 13-39).

8.5. Kur’an-ı Kerim ve Özellikleri

Ünitenin eski programda “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına girdiği tespit edilmiştir. Fakat hangi üniteyi karşıladığı bulunamamıştır. Ünite yeni programda dört kazanım ve on dört ders saati süresinden oluşur. Buna göre yeni programda iki kazanım eksiltilmiş iki ders saati süresi artırılmıştır.

Ünite, “I. İslam dininin temel kaynaklarını tanır., II. Ayetlerden hareketle Kur’an’ın ana konularını sınıflandırılır., III. Kur’anı Kerim’in temel özelliklerini değerlendirir., IV. Hz. Nuh’un (a.s.) tevhide davetini özetler.” kazanımlarından oluşur. Birinci ve dördüncü kazanım programa yeni eklenmiştir. İkinci kazanımın eski programdaki karşılığı 6. Sınıf “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “I. Kur’an-ı Kerim’in temel konularını açıklar.” kazanımıdır. Üçüncü kazanımın karşılığı ise 5. Sınıf “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanına ait “III. Kur’an’ın iyiye ve güzele yönlendirip kötülüklerden sakındırdığını örneklerle açıklar. IV. Kur’an’ın yol göstericiliğinin ne anlama geldiğini açıklar.” kazanımlarıdır (MEB, 2010: 29-63; MEB, 2018: 13-40).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde İDKAB öğretmenlerinin sırasıyla amaç, konu (içerik), öğrenme-öğretme ve değerlendirme kısımlarına ait görüşleri yüzde (%) olarak analiz edilerek ulaşılan sonuçlar sunulmuştur.

3.1. Örneklem Grubunun Demografik Yapısı

Bu kısımda katılımcılar ile ilgili cinsiyet, görevde bulunma süresi ve deneklerin katıldıkları iller bulunmaktadır. Yapılan benzer çalışmalarda deneklerin sahip olduğu bireysel özelliklerin program hakkındaki düşüncelerini farklılaştırmayacağı görüldüğünden bireysel özelliklerden oluşan değişkenler dikkate alınmayacak olup sadece bilgi amaçlı verilmiştir (Yürük, 2015: 148).

3.1.1. Katılımcıların Cinsiyet Oranları

Tablo 1: Ankete dahil olan katılımcıların cinsiyet bakımından yüzdelik oranları

Cinsiyet	N	%
Erkek	41	41
Kadın	59	59
Toplam	100	100

Araştırmaya katılan 100 İDKAB öğretmeninden %59'u kadın, geriye kalan %41'i ise erkektir.

3.1.2. Katılımcıların Görevde Bulunma Süreleri

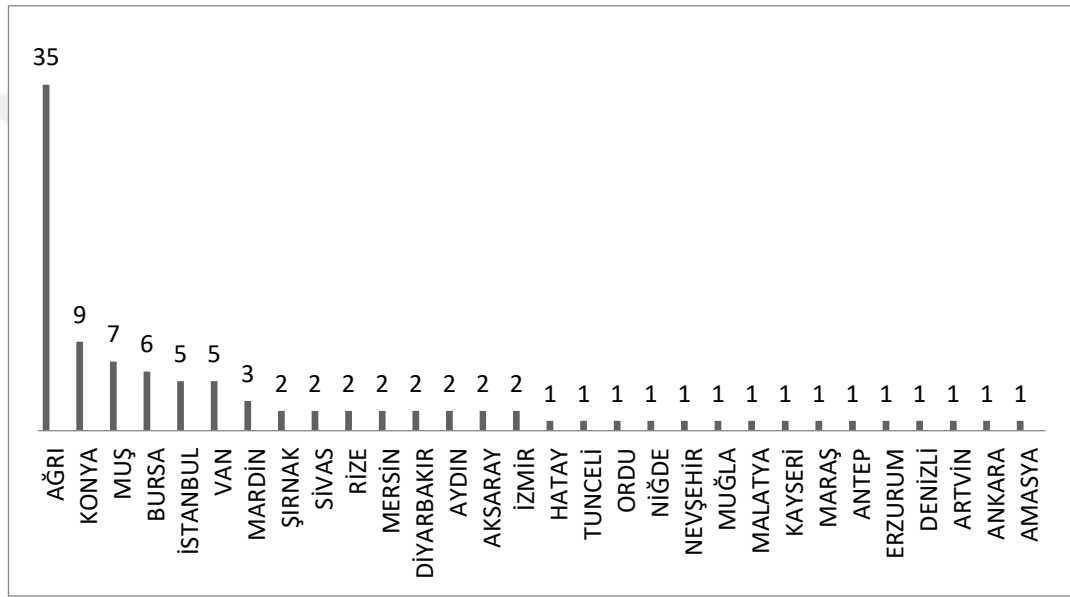
Tablo 2: Ankete katılanların görevde bulunma süreleri

Görevde bulunma süresi	N	%
1-5	70	70
5-10	15	15
10-15	10	10
15-25	5	5

Araştırmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %70'i 1-5 yıl arasında, %15'i 5-10 yıl arasında, %10'u 10-15 yıl arasında geriye kalan %5'i ise 15-25 yılları arasında görevde bulunma süresine sahiptir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun 1-5 yıl arasında görev yaptığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebi ise araştırmacının Ağrı ilinde görev yapmasından (genelde yeni atanan öğretmenlerin çoğunluğunun doğu bölgesine atanması) kaynaklandığını söyleyebiliriz.

3.1.3 Katılımcıların Görev Yaptığı iller

Tablo 3: Katılımcıların araştırmamıza katıldıkları iller

Araştırmamıza katılan örneklem grubun çoğunluğu %35'i Ağrı, %9'u Konya, %7'si Muş, %6'sı Bursa, %5'i İstanbul olmak üzere toplamda 30 ilde görev yapan İDKAB öğretmenlerinden oluşmaktadır.

3.2. Öğretmenlerin Programın Amaçları Hakkındaki görüşleri

Eğitimde amaç ya da hedef, eğitim-öğretim faaliyetleri sonunda öğrencide bilişsel, duyuşsal ve beceri (psiko-motor) düzeyde meydana gelmesi beklenen değişiktir (Ertürk, 1975: 25-26). Bir başka tanımda ise hedef, bir öğrencinin, planlı ve düzenli yaşantılar aracılığıyla davranış değişikliği veya davranış olarak isimlendirilen bir özellik kazanması şeklinde ifade edilmektedir (Sönmez,1986: 95).

Bu doğrultuda güncellenen İDKAB öğretim programının ilköğretim seviyesindeki amacı; öğrencilerin ilkokulu tamamladıktan sonra gelişim düzeylerine uygun olarak ahlaklı, farkındalıkları yüksek, kendine güvenen, disiplinli, temel düzeyde bilgi, beceri ve duyarlılığa sahip olmaları amacıyla bütün bunları sağlıklı bir hayat sürdürebilmeleri için etkin bir şekilde kullanabilen bireyler olmalarını sağlamak şeklinde belirtilmiştir (MEB, 2018: 1).

3.2.1. Güncellenen İDKAB Öğretim Programında Amaçların Anlaşılır Bir Dille İfade Edilmesi

Tablo 4: Öğretmenlerin “Dersin amaçları programda anlaşılır bir dille ifade edilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Dersin amaçları programda anlaşılır bir dille ifade edilmektedir.	18	18	67	67	9	9	4	4	1	1	1	1	100	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi, İDKAB öğretmenlerinin %85’i gibi büyük bir kısmı dersin amaçlarının programda anlaşılır bir dille ifade edildiği üzerinde hemfikirlerdir. Öğretmenlerin %9’u bu konu hakkında kararsız kalmakta iken, %5’i ise dersin amaçlarının anlaşılır bir dille ifade edilmediğini düşünmektedir. Bir kişi %1’lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Verileri incelediğimizde, İDKAB dersinin amaçlarının açık ve anlaşılır bir dille ifade edildiğini söyleyebiliriz. Genel amaçların sade bir şekilde ifade edilmesi öğretmenlerin bu şekilde düşünmelerinde etkili olmuştur. Programlar geliştirilirken öğretmenlerin görüşleri dikkate alınmalıdır. Amaçların anlaşılır bir dille ifade edilmesi, öğretmenlerin amaçları daha iyi anlamalarına, eğitim-öğretim sürecinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde faydalı olacaktır. Dolayısıyla bu durum amaçların gerçekleşme düzeyinin artmasında etkili olacaktır.

3.2.2. Öğretmenlerin Mevcut Programın İçeriği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 5: Öğretmenlerin “Programın içeriği hedeflerle tutarlıdır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Programın içeriği hedeflerle tutarlıdır	14	14	71	71	12	12	3	3	0	0	0	0	100	100

İDKAB öğretmenlerinin Tablo 5’de de görüldüğü üzere %85 oranında büyük bir çoğunluğu programın hedeflenen amaçları gerçekleştirebilecek düzeyde olduğunu düşünmektedir. İDKAB öğretmenlerinin %12’si bu konu hakkında kararsız kalmakta iken, %3’ü ise programın içeriğinin hedeflerle tutarsızlık gösterdiğini dolayısıyla mevcut programın dersin amaçlarını gerçekleştiremeyeceğini düşünmektedir.

Verileri incelediğimizde içeriğin hedeflerle tutarlılığı hususunda olumlu görüş bildirenlerin oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mevcut programa güvenmelerinin bunda etkili olduğunu söyleyebiliriz.

3.2.3. Öğretmenlerin Dersin Amaçlarının Öğrenci Davranışı Kazandırma ve Geliştirme Hakkındaki Görüşleri

Eğitim anlayışımız her bir bireyin ahlaki açıdan uygun kararlar alabilme ve bu kararları davranışlarına yansıtabilecek yeterlilikte olmalarını hedeflemektedir. Eğitim anlayışı yalnızca bilişsel yönden başarılı, hedeflenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandırmanın yanında duyuşsal olarak yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını, davranışlarını etkileyebilen ve temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir yapıya sahiptir. Eğitim sistemi ahlaki değerleri kazandırma işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir (MEB, 2018: 2-3).

Mevcut programda değerlerimiz ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Sürece yayılarak öğretim programlarının her birinde

ve her bir biriminde yer almıştır (MEB, 2018: 3). Davranış kazandırma ve geliştirme açısından bakıldığında programdaki kök değerler; sevgi, saygı, dürüstlük, adalet, öz denetim, dostluk, sorumluluk, sabır, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinden oluşmaktadır. Belirtilen bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem müstakil bir değer, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de diğer kök değerlerle birlikte ele alınarak işlenecektir (MEB, 2018: 3).

Tablo 6: Öğretmenlerin “Dersin amaçları öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterlidir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Dersin amaçları öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterlidir	10	10	59	59	21	21	4	4	4	4	2	2	100	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %69’u dersin amaçlarının öğrenci davranışları kazandırma ve geliştirme yönünden yeterli olduğunu, %21’i bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Dersin amaçlarının öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı ise %8’dir. İki kişi %2’lik bir oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Verileri incelediğimizde; öğretmenler, genel olarak İDKAB dersinin amaçlarının öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterli olduğunu düşünmektedirler. Bir başka ifade ile mevcut İDKAB öğretim programı duyuşsal öğrenme yönünden başarılı bir çalışma olmuştur. Fakat kararsız olanların oranlarını da azımsanamayacak derecededir.

Amaçların öğrenci davranışına dönüştürülebilme yönünden yeterli olması, programın amaçları gerçekleştirilmesini olumlu yönde etkileyecektir (Çınar, 2012: 74). Buna mukabil öğretmenler, amaçların gerçekleşmeme nedenleri arasında yüksek bir oranla amaçların davranışa dönük olmamasını göstermişlerdir. Öğretmenlerin

hem amaçların öğrenci davranışına dönüştürülebilme yönünden yeterli olduğunu düşünmeleri hem de amaçların gerçekleşmeme nedenleri arasında amaçların davranışa dönük olmamasını göstermeleri, öğretmenlerin kendileri ile çalıştığını gösterir. Öğretmenlerin neden bu şekilde düşündükleri ayrıca araştırılması gereken bir konudur.

Buyrukçu, Aydın ve Çınar tarafından geçmişte yapılan araştırmanın bulgularına göre araştırmamızın zıttı bir sonuç bulunmuştur (Buyrukçu, 2006: 100; Aydın, 2000: 15; Çınar, 2012: 350). Bu sonuca göre denilebilir ki, yeni program eski programa göre öğrenci davranışları kazandırma ve geliştirme yönünden daha başarılıdır.

3.2.4. Öğretmenlerin Mevcut Programın Dersin Amaçlarını Gerçekleştirebilme Düzeyi Hakkındaki Görüşleri

Tablo 7: Öğretmenlerin “Mevcut program dersin amaçlarını gerçekleştirebilecek seviyededir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Mevcut program dersin amaçlarını gerçekleştirebilecek seviyededir.	7	7	35	35	18	18	9	9	4	4	27	27	100	100

Tablo 7’ye baktığımızda, İDKAB öğretmenlerinin %42’si mevcut programın dersin amaçlarını gerçekleştirebilecek düzeyde olduğunu, %13’ü ise gerçekleştirebilecek düzeyde olmadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise %18’dir. Yirmi yedi kişi %27’lik bir oranla soruyu boş bırakmıştır.

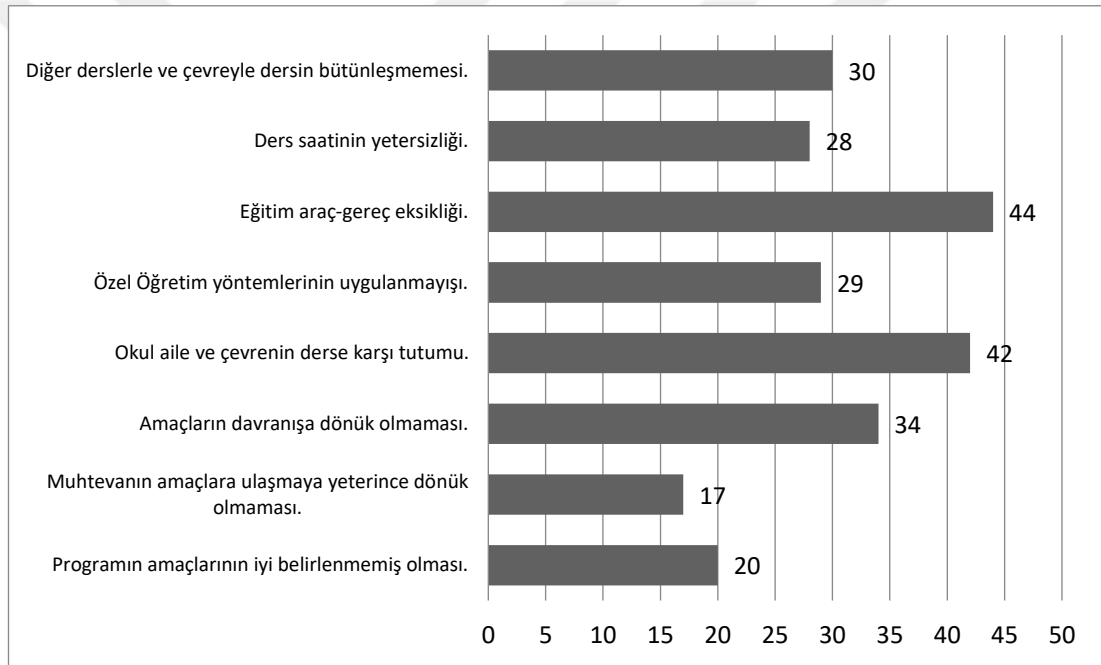
Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, İDKAB öğretim programının amaçlarının içerik itibarıyla gerçekleştirilebilir olduğu düşüncesindedir. Ancak konuyla ilgili kararsızların ve soruyu boş bırakanların oranı da %45’lik bir oranla

küçümsenmeyecek bir düzeydedir. Cevapların oluşmasında yeni öğretim programının ünite ve kazanımlarının önceki programlardan farklı olması ve öğretmenlerin programı yeterince inlememesinin etkili olduğu kanaatindeyiz.

Programın hedeflenen amaçları gerçekleştirebilme düzeyi ile ilgili bulgular Çınar tarafından yapılan araştırmanın bulguları ile farklılık göstermektedir (Çınar, 2012: 350).

3.2.4.1. Öğretmenlerin amaçların gerçekleşmemesinin nedenleri hakkındaki görüşleri

Tablo 8: Öğretmenlerin “Sizce hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeni nedir?” maddesi hakkındaki görüşleri

Çalışmamızın bu kısmında bölge şartları da düşünülerek, öğretmenlere hedeflenen amaçlara ulaşamamasının nedeni olarak 8 madde verilmiş ve birden fazla şık işaretleme imkanı tanınmıştır. Anketin bu maddesine seksen dört kişi %84'lük bir oranla katılım sağlamıştır.

Araştırma sonucunda deneklerin %30'u programın amaçlarının iyi belirlenmemesini, %28'i ders saatinin yetersizliğini, %44'ü eğitim araç-gereç eksikliğini, %29'u özel öğretim yöntemlerinin uygulanmamasını, %42'si okul, aile ve çevrenin derse karşı tutumunu, %34'ü amaçların davranışa dönük olmamasını,

%17'si içeriğin amaçlara ulaşmaya yeterince dönük olmamasını, %20'sinin ise programın amaçlarının iyi belirlenmemiş olmasını hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeni olarak belirtmişlerdir.

Elde edilen verilerde hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeninin ağırlıklı olarak %44'lük oranla eğitim araç-gereç eksikliği ve %42'lik oranla okul, aile ve çevrenin derse karşı tutumunun gösterilmesinin sebebi araştırmanın genel olarak doğu bölgesinde yapılması sebebiyle olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5 'te deneklerin %3'ü programın içeriğinin hedeflerle tutarsızlık gösterdiğini dolayısıyla mevcut programın dersin amaçlarını gerçekleştiremeyeceğini düşünmektedir. Fakat bu maddede ise deneklerin %17'si içeriğin amaçlara ulaşmaya yeterince dönük olmamasını hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeni olarak belirtmişlerdir. Tablo 6'da ise dersin amaçlarının öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı %8'dir. Fakat burada deneklerin %34'ü amaçların davranışa dönük olmamasını hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının en önemli nedeni olarak görmektedir.

Araştırma verilerindeki bu tutarsızlık ankete katılan öğretmenlerin bir kısmının güncellenen İDKAB öğretim programını okumadığını dolayısı ile öğretmenlerin güncellenen programa yönelik bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Amaçların gerçekleşmemesi ile ilgili bulgular Aydın, Tavukçuoğlu ve Çınar tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.(Aydın, 2000: 19; Tavukçuoğlu, 1987: 71; Çınar, 2005: 79.).

3.3. Öğretmenlerin Programın İçeriği Hakkındaki Görüşleri

3.3.1. Öğretmenlerin Okutulan İDKAB Müfredat Programının Öğrencilerin Yaş Seviyesine Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri

Tablo 9: Öğretmenlerin “İDKAB dersinde okutulan müfredat programı öğrencilerin yaş seviyesine uygundur.” maddesi hakkındaki görüşleri

İDKAB dersinde okutulan müfredat programı öğrencilerin yaş seviyesine uygundur.	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
4. Sınıf	13	13	39	39	39	39	7	7	0	0	1	1	100	100
5. Sınıf	6	6	47	47	42	42	4	4	0	0	1	1	100	100
6. sınıf	12	12	38	38	45	45	4	4	0	0	1	1	100	100
7. Sınıf	7	7	43	43	42	42	6	6	1	1	1	1	100	100
8. Sınıf	18	18	39	39	40	40	3	3	0	0	0	0	100	100

İDKAB öğretmenlerinin %52'si 4. sınıfta işlenen konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygun olduğunu düşünürken, %7'si uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda Kararsız olanların %39'luk bir oranla fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bunun sebebinin İDKAB dördüncü sınıf derslerine genellikle branş öğretmenlerinin girmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İki kişi %2'lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %53'ü beşinci sınıfta işlenen konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygun olduğunu düşünürken, %4'ü uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda Kararsız olanların %42'lik bir oranla fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bir kişi %1'lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Altıncı sınıfta işlenen konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygunluğu konusunda İDKAB öğretmenlerinin %50'si müfredatın uygun olduğunu düşünürken, %4'ü uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız olanların da aynı şekilde %45'lik bir oranla fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bir kişi %1'lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tabloda 9'da görüldüğü gibi İDKAB öğretmenlerinin %50'si yedinci sınıfta işlenen konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygun olduğunu düşünürken, %7'si uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız olanların da aynı şekilde %42'lik bir oranla fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bir kişi %1'lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Sekizinci sınıfta okutulan konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygunluğu hususunda İDKAB öğretmenlerinin %57'si uygun olduğunu düşünürken, %3'ü

uygun olmadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız olanların da aynı şekilde %40'lık bir oranla fazla olduğu gözlemlenmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde; kararsız kalanların oranının azımsanamayacak derecede fazla olduğu görülmektedir. Kararsız olanların oranının yüksek olması, öğretmenlerin 4. sınıfta işlenen konularla ilgili yeterli bilgi sahibi olmadığının göstergesidir. Bu yetersizliğin sebebi olarak da, 4. sınıflarda yani ilköğretim kademesinde genellikle İDKAB derslerine branş öğretmenlerinin girmemesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Tetik ise 4. sınıfta işlenen konuların öğrencilerin yaş seviyesine uygunluğu konusunda ünite kazanımlarının öğrencilerin bilişsel düzeyine uygun olmadığını düşünmektedir. Tetik'e göre dokuz yaşındaki bir çocuktan "Bireyin güzel ahlaklı olmasında dinin rolünü" açıklamasını istemek pek gerçekçi bir yaklaşım değildir (Tetik, 2018: 83).

5, 6 ve 7. Sınıfta kararsızların oranının fazla olması programın içeriğinin öğrencilerin yaş seviyesine uygunluğu konusunda kesinleşmiş bir kanaat oluşturmamaktadır. Olumlu ve kararsız görüş bildirenlerin oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 8. Sınıfta sonuçların bu şekilde oluşmasında, öğrencilerin, LGS'ye (Liseye Geçiş Sınavı) ağırlık vermeleri sonucunda derse ilgilerinin azalmasının etkili olduğu söylenebilir.

Programın uygulanmasına ve kitap yazımına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında belirtilen "*Öğrenme öğretme etkinliklerinde çevre faktörlerine, eğitim ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, genel kültür ve dinî bilgi seviyelerine göre onları aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.*" maddesi ile öğretmen görüşleri uyusmamaktadır (MEB, 2018: 10).

Konu ile ilgili yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin %36,84'ü programda öğrencilerin seviyesinin üstünde konular olduğunu belirtirken, %60, 53'ü de öğrencilerin seviyesinin üzerinde bir konu olmadığını ifade etmiştir (Kaya, 1998: 246).

Tetik'in yapmış olduğu araştırma sonucuna göre yeni program genel itibarıyla başarılı bir çalışmanın sonucudur. Ancak bazı ünite ve kazanımlar öğrencilerin gelişmişlik seviyelerine uygun olmadığı ve bazı ünitelerde ise öğrencinin konuyu öğrenebilmesi için gerekli olan ön öğrenmelere yer verilmediği görülmüştür. Bu

durumun hem öğretmen hem de öğrenci açısından olumsuz bir yaklaşım oluşturacağı düşünülmektedir (Tetik, 2018: 84). Yaptığımız çalışmada da gözlemlendiği üzere 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfta okutulan müfredat programının öğrencilerin yaş seviyelerine uygunluğu konularında öğretmenlerimizin %39'u ve üzeri seviyelerinde kararsız kalmaları bu konudaki tezi desteklemektedir.

3.3.6. İçeriğin Öğrencilerin Dini İhtiyaçlarına Cevap Vermesi

Tablo 10: Öğretmenlerin “Program muhteva bakımından öğrencilerin dini ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Program muhteva bakımından öğrencilerin dini ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanmıştır	10	10	49	49	27	27	9	9	4	4	0	0	100	100

Örneklem grubunun %59'u mevcut İDKAB öğretim programını, muhteva bakımından öğrencilerin dini ihtiyacını karşılama noktasında yeterli görürken, %13'ü öğrencilerin dini ihtiyaçlarını karşılamayacağını düşünmektedir. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise %27'dir.

Genel olarak Öğretmenlere göre, dini konular, programda öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yer almıştır. Konu ile ilgili kararsız kalanların oranı da azımsanamayacak derecededir. Sonuçların oluşmasında, öğretmenlerin, programın dersin amaçlarını gerçekleştirebilecek düzeyde olmadığı konusunda ön yargılı düşünceleri etkili olduğu söylenebilir.

İDKAB programının öğrencilerin dini ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde hazırlanma durumu ile ilgili bulgular Çınar (%73,9), Tavukçuoğlu ve Buyrukçu

(%73,2) tarafından yapılan araştırmanın bulgularıyla farklılık göstermektedir (Çınar:, 2012: 87; Tavukçuoğlu, 1987: 93; Buyrukçu, 2006: 104).

İlköğretim okullarında uygulanan öğretim programları her sınıf için okutulacak ünite, konu ve kazanımları ayrıntılı bir şekilde vermektedir. Fakat programın öğretmen tarafından aynen uygulanacağı, programın dışına çıkılmayacağı anlamına gelmez. Ülkemizin coğrafi ve kültürel yapısı göz önüne alındığında bölgesel olarak İslam içi farklılıklara, yani ibadet noktasında mezhep farklılıklarına öğretmenlerin değinmesi gerekmektedir. Hatta bu onların görevidir (Büyükkaragöz, 1997: 45).

Programın uygulanmasına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında belirtilen *“İslam dininde yer alan ibadetlerin öğretiminde (abdest, gusül, teyemmüm, namaz, vb.) mezheplerin farklı anlayış ve uygulamalarıyla ilgili bilgiler ihtiyaç duyulması hâlinde öğretmenler tarafından açıklanır.”* maddesi gereğince öğretmen programda olmayan önemli gördüğü ve ihtiyaç duyulan konuları programa alabilmektedir (MEB, 2018: 9).

Yürük’ün yapmış olduğu çalışmada öğretmenler genel olarak programda İslam dini içerisinde mezhepsel açıdan farklı anlayış ve uygulamaların yer aldığını belirtmiştir. Aynı şekilde öğretmenler mezhepsel açıdan farklı anlayış ve uygulamalara programda yer verilmesi ile ilgili olarak olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu ifadeler ışığında elde edilen veriler programda mezhepsel açıdan farklı anlayış ve uygulamaların yer bulmadığı düşüncesinde olan öğretmenlerin oranının fazla olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenler programda İslam dini ile ilgili bilgilerin belli bir mezhep merkeze alınarak verildiği düşüncesindedir (Yürük, 2015: 158-159).

Zengin’in yaptığı çalışmada da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%65) programda mezhepsel açıdan farklı anlayış ve uygulamalar ile ilgili verilen bilgilerin yeterli olmadığını, Sünni-Hanefi bir İslam anlayışın programa hâkim olduğunu düşündükleri ortaya konulmuştur (Zengin, 2010: 140-141. 142).

Ankette sorulan kısa cevaplı sorularda öğretmenler ünite ve kazanımların güncellenmesinden dolayı bazı sınıfların çeşitli konuları hiç göremeyeceğini ifade

etmişlerdir. Yerleri değiştirilen ünite ve kazanımlar; yeni programda 5. sınıfın 2. ünitesi olan “Ramazan ve Oruç” ünitesi eski programda 7. sınıf “İbadet” öğrenme alanına ait ‘Oruç İbadeti’ ünitesidir. 7. sınıfın 2. ünitesi olan “Hac ve Kurban” ünitesi eski programdaki 8. sınıf ‘İbadet’ öğrenme alanına ait “Zekât, Hac ve Kurban İbadeti” ünitesidir. 5. sınıfın 5. ünitesi olan “Çevremizde Dinin İzleri” ünitesi eski programdaki 7. sınıf “Din ve Kültür” öğrenme alanına ait “Kültürümüz ve Din” ünitesidir. Yerleri değiştirilen ünite ve kazanımlar incelendiğinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında altıncı sınıf öğrencileri “Ramazan ve Oruç” ve “Çevremizde Dinin İzleri”, sekizinci sınıflar “Hac ve Kurban” ünite ve kazanımlarını öğrenemeden mezun olacaktır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki; İDKAB öğretim programına, öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun önemli konular seçilmiştir. Eğitim-öğretim sürecinde öğrencinin ilgi ve istekleri doğrultusunda, programda olmayan bir konunun öğretimi söz konusu olursa, bu konuyu programa dâhil ederek öğretimini yapmak öğretmenin görevidir. Ayrıca ülkemizin mezhepsel çeşitliliği göz önünde bulundurulunca programın bu yönünün geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Öğretim programları hazırlanırken ünite ve kazanımlarda yapılan ekleme ve çıkarmalarda daha dikkatli olunması gerekmekte, en azından hizmet içi seminerlerde programdaki bu eksiklikler belirtilerek öğretmenlerden söz konusu eksikliklerin tamamlanması istenmelidir. Nitekim bu gibi inceleme sonucu ortaya çıkabilecek eksiklikleri öğretmenlerin fark etmesi zordur.

3.3.7. İçeriğin Öğrencilerin Akılcı ve Eleştirel Bir Yaklaşım Geliştirmesine Fırsat Tanınması

Tablo 11: Öğretmenlerin “Program öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanımıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Program öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanımıştır.	11	11	60	60	18	18	8	8	2	2	1	1	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %71'i içeriğin öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanıdığını düşünmektedir. Öğretmenlerin %10'una göre ise içerik öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanımamaktadır. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise %18'dir. Bir kişi %1'lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Sonuçlar incelendiğinde, öğretmenler İDKAB öğretim programının öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanıdığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız kalanların oranı da azımsanmayacak derecededir.

İDKAB öğretim programının öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesi ile ilgili veriler Işıkdoğan ve Korukcu tarafından yapılan araştırmanın verileriyle benzerlik göstermektedir (Işıkdoğan ve Korukcu, 2008: 252).

3.3.8. Programın Güncel ve Yaşanan Hayata Uygun Olması

Tablo 12: Öğretmenlerin “Program güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Program güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlanmıştır.	9	9	56	56	23	23	11	11	1	1	0	0	100	100

Programın güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlandığını düşünen öğretmenlerin oranı %65'tir. Öğretmenlerin %12'si ise programın güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlanmadığını belirtirken, %23'ü de bu konuda kararsız kalmışlardır.

Programda yer alan konuların güncel hayatta geçerli olması yani işe yarar olması gerekir (Aydın, 1996: 124-125, Büyükkaragöz, 1997: 4). Bu doğrultuda öğretmenlerin çoğunluğu programın güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlandığını düşünmektedir. Bu sonuca göre diyebiliriz ki, mevcut program “program geliştirme” esaslarına uygun olarak, güncel, yaşanan hayata uygun, işe yarar ve işlevsel bir şekilde hazırlanmıştır. Kararsız kalanların oranının yüksek olmasının sebebi bazı öğretmenlerin program hakkındaki bilgilerinin sınırlı olmasından kaynaklandığı söylenebilir (Tablo 8).

3.3.9. Programın Aşamalık ve Ön Koşul İlkesine Uygun Olma Düzeyi

Tablo 13: Öğretmenlerin “İçerik oluşturulurken konuların sıralanışında aşamalık ve ön koşul ilkesi gibi öğretim ilkelerine dikkat edilmiştir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Aşamalık ve ön koşul ilkesi gibi öğretim ilkelerine dikkat edilmiştir	14	14	59	59	15	15	8	8	4	4	0	0	100	100

Örneklem grubun %73’ü program hazırlanırken konuların dizilişinde “somuttan soyuta”, “kolaydan zora”, “basitten karmaşığa” gibi öğretim ilkelerine dikkat edildiğini belirtirken, örneklem grubun %12’si ise öğretim ilkelerine dikkat edilmediğini düşünmektedir. Deneklerin %15’i ise bu konuda kararsız kalmışlardır.

Veriler incelendiğinde, öğretmenler genel olarak programda konuların dizilişinde öğretim ilkelerine dikkat edildiğini düşünmektedir. Programın uygulanmasına ve kitap yazımına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında belirtilen “Kazanımlarla ilgili etkinlikler; bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, basitten

karmaşığa, somuttan soyuta vb. öğretim ilkeleri çerçevesinde tasarlanır.” maddesi de öğretmenlerin bu görüşünü desteklemektedir (MEB, 2018: 10).

3.3.10. Programının Öğrencilerin Derse İlgilerini Sağlama Düzeyi

Tablo 14: Öğretmenlerin “Öğretim programı öğrencilerin derse ilgilerini sağlamaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyor		Kesinlikle Katılmıyor		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Öğretim programı öğrencilerin derse ilgilerini sağlamaktadır.	17	17	44	44	26	26	9	9	4	4	0	0	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %61’i tablo 14’te görüldüğü gibi içeriğin öğrencilerin derse ilgilerini sağladığını düşünmektedir. Öğretmenlerin %13’ü ise içeriğin öğrencilerin derse ilgilerini sağlamadığını belirtmektedir. Konu ile ilgili kararsız kalanların oranı ise %26’dır.

Özdemir tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin yarıdan fazlası öğrencilerin (%52,5) derse orta derecede ilgi duyduğunu, %42,5’i de öğrencilerin çok yüksek derecede ilgi duyduğunu belirtmiştir (Özdemir, 1998: 171).

Çınar tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, ankete katılan İDKAB öğretmenlerinin %30,4’ü İDKAB öğretim programının öğrencilerin derse ilgi ve alaka sağladığını düşünürken, öğretmenlerin %34,8’i ise bu şekilde düşünmemektedir. Bu konuda kararsızların oranı ise %29,0’dır (Çınar, 2012: 84-85).

Sonuçları incelediğimizde güncellenen İDKAB öğretim programının kendinden önceki programlara nazaran öğrencilerin derse olan ilgilerini çekmekte başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Sonuçların oluşmasında İDKAB ders kitaplarının

görselliğinin, etkinlik çeşitliliğinin, etkinlik sayısının ve ölçme değerlendirmedeki çeşitliliğinin artırılması gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

3.3.11. Güncellenen Programda Yer Alan Güncel Dini Konuların İlköğretim Programında Yer Alması

Tablo 15: Öğretmenlerin “Eski Programdan farklı olarak güncellenen programda yer alan güncel dini konuların idkab programında yer alması uygundur” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Eski programdan farklı olarak güncellenen programda yer alan güncel dini konuların idkab programında yer alması uygundur	16	16	53	53	20	20	7	7	3	3	1	1	100	100

Güncel dini konuların yeni programda yer almasının uygun olduğunu düşünen İDKAB öğretmenlerinin oranı %69 iken, bu görüşe katılmayan öğretmenlerin oranı ise %10’dur. Öğretmenlerin %20’sinin bu konuda kararsız oldukları görülmektedir. Bir kişi %1’lik oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo 16: Eski programdan farklı olarak yeni programda yer alan kazanımlar

Sınıf	Ünite Adı	Kazanım
4. sınıf	Günlük Hayattaki Dini İfadeler	
4. sınıf	İslam'ı Tanıyalım	I. İslam'ın İnanç Esaslarını Sıralar. II. İslam'ın Şartlarını Söyler. IV. Amentü Duasını Okur, Anlamını Söyler.
4. sınıf	Güzel Ahlak	
4. sınıf	Hiz. Muhammed'i Tanıyalım	V. Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) Mekke ve Medine Yıllarını özetler. VI. Salli ve Barik dualarını okur, anlamını söyler.
4.sınıf	Din ve Temizlik	
5. sınıf	Allah İnancı	III. Allah (c.c.) Rahman ve Rahim isimlerinin yansımalarına örnekler verir. V. Allah'a (c.c.) imanın, insan davranışlarına etkisini fark eder.
5. sınıf	Ramazani ve Oruç	III. Kültürümüzde Ramazan ve oruçla ilgili gelenekleri tanır. IV. Hiz. Davut (a.s.) hayatını özetler.
5. sınıf	Adap ve Nezaket	I. Toplumsal hayatta nezaket kurallarına uygun davranışlar sergilemeye özen gösterir. III. İletişim ve konuşma adabına uygun davranır., IV. Sofra adabına riayet eder.
5. sınıf	Hiz. Muhammed ve Aile Hayatı	IV. Hiz. Hasan (r.a.) ve Hiz. Hüseyin'in (r.a.) ahlaki erdemlerini kendisine örnek alır.
5. sınıf	Çevremizde Dinin İzleri	V. Hiz. Süleyman'ın (a.s.) hayatını özetler.
6. sınıf	Peygamber ve İlâhi Kitap İnancı	III. Peygamberlerde insanlar için güzel örnekler olduğunu fark eder. VI. Hiz. Âdem'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla özetler.
6. sınıf	Namaz	II. Namazları, çeşitlerine göre sınıflandırır. IV. Hiz. Zekeriya'nın (a.s.) Hayatını ana hatlarıyla tanır
6. sınıf	Zararlı Alışkanlıklar	V. Hiz. Yahya'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır. VI. Tebbet suresini okur, anlamını söyler.
6. sınıf	Hiz. Muhammed'in Hayatı	-----
6. sınıf	Temel Değerlerimiz	-----
7. sınıf	Melek ve Ahiret İnancı	III. Dünya hayatı ile ahiret hayatı arasındaki ilişkiyi yorumlar.

		VI. Hz. İsa'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Hac ve Kurban	I. İslam'da hac ibadetinin önemini ayet ve hadisler ışığında yorumlar. III. Umre ibadeti ve önemini açıklar. V. Hz. İsmail'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Ahlaki Davranışlar	I. Güzel ahlaki tutum ve davranışları örneklerle açıklar. III. Tutum ve davranışlarında ölçülü olmaya özen gösterir. IV. Hz. Salih'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Allah'ın Kulu ve Elçisi: Hz. Muhammed	III. Kâfirun suresini okur, anlamını söyler.
7. sınıf	İslam Düşüncesinde Yorumlar	I. Dinin farklı yorum biçimleri olabileceğinin farkına varır.
8. sınıf	Kader İnancı	V. Hz. Musa'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
8. sınıf	Zekât ve Sadaka	II. Zekat ve sadaka ibadetini ayet ve hadislerle açıklar. IV. Hz. Şuayb'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır
8. sınıf	Din ve Hayat	I. Din birey ve toplum arasındaki ilişkiyi yorumlar., II. İslam dininin can, nesil, akıl, mal ve din emniyeti ile ilgili ortaya koyduğu ilke ve hedefleri analiz eder.
8. sınıf	Hz. Muhammed'in Örnekliliği	I. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğruluğu ve güvenilir kişiliği ile peygamberlerin özellikleri arasında ilişki kurar. II. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) merhametli ve affedici Oluşunu davranışlarında yansıtmaya özen gösterir. III. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) istişare ye verdiği önemi ortaya koyan örnek olaylardan hareketle gündelik hayatla ilgili çıkarımlar da bulunur. IV. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) cesaret ve kararlılığını örnek olaylarla açıklar. V. Hazreti Muhammed'in hakkı gözetmedeki hassasiyetine örnekler verir. VI. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insanlara verdiği değeri örneklerle açıklar.
8. sınıf	Kur'an-ı Kerim ve Özellikleri	I. İslam dininin temel kaynaklarını tanır. IV. Hz. Nuh'un (a.s.) tevhide davetini özetler.

Tablo 15 ve Tablo 16 birlikte incelendiğinde, yeni programda kazanımların genel olarak değiştiği görülmektedir. Ayrıca İDKAB öğretmenleri genel olarak güncel dini konuların yeni programda yer almasının uygun olduğunu düşünmektedir.

3.3.12. İçeriğin Öğrencilerin Dinin Ana Kaynaklarını Tanımalarına Fırsatı Sağlaması

Tablo 17: Öğretmenlerin “Programın içeriği öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsatı sağlamaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Programın içeriği öğrencilerin dininin ana kaynakları tanımalarına fırsat sağlamaktadır.	13	13	66	66	13	13	7	7	1	1	0	0	100	100

Tablo 17’de görüldüğü üzere örneklem grubun %79’u içeriğin öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsatı sağladığını düşünmektedir. Örneklem grubun %8’i ise içeriğin öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsat sağlamadığını belirtmektedir. Bu konuda kararsız kalmayı tercih edenlerin oranı ise %13’tür.

Sonuçların oluşmasında konu ile ilgili İDKAB dersi 8. sınıfın beşinci ünitesine yeni eklenen “I. İslam dininin temel kaynaklarını tanır.” kazanımının etkili olduğu düşünülmektedir.

Çınar tarafından yapılan araştırma bulgularına göre öğretmenlerin %52,2’sine göre programın içeriğinin öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsat sağlamadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin %33,3’ü ise bu görüşe katılmadıklarını ifade etmişlerdir (Çınar, 2012: 111).

3.3.13. Programın Ahlaki Davranış Kazandırma Durumu

Tablo 18: Öğretmenlerin “Program içeriğinin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünüyorum.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Program içeriğinin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünüyorum.	11	11	59	59	20	20	9	9	1	1	0	0	100	100

İçeriğin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünen İDKAB öğretmenlerinin oranı %70’dir. Öğretmenlerin %10’u içeriğin ahlaki davranış kazandırmadığını belirtirken, kararsız kalmayı tercih edenlerin oranı ise %20’dir.

Sonuçlar incelendiğinde İDKAB öğretmenleri genel olarak içeriğin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünmektedir. Sonuçların oluşmasında, programın vizyonu kısmında geçen; Ahlaki değerleri benimseyen, millî, manevi ve dinin hayatı anlamlandırmadaki işlevinin farkında olan farklılıklarla bir arada yaşamasını bilen bireyler yetiştirmektir. Programın uygulanmasına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında geçen “*Sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendiren; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin öğrencilerin zihninde güçlü bir şekilde yer etmesine özen gösterilir.*” ve “*Öğrenciler insana, düşünceye, hürriyete, ahlaki olana ve kültürel mirasa saygı çerçevesinde davranmaya teşvik edilir.*” ifadelerinin etkili olduğu düşünülmektedir (MEB: 2018: 9-10).

3.3.14. Eski Programa Nazaran Güncellenen Programın Ahlaki Davranış Kazandırma Düzeyi

Tablo 19: Öğretmenlerin “Eski programa nazaran güncellenen program ahlaki davranışlar kazandırmada daha etkilidir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Eski programa nazaran güncellenen program ahlaki davranışlar kazandırmada daha etkilidir	14	14	54	54	20	20	11	11	1	1	0	0	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %68'i eski programa nazaran güncellenen programın ahlaki davranışlar kazandırmada daha etkili olduğunu düşünürken, bu görüşe katılmayanların oranı %12'dir. Bu konu hakkında kararsız kalanların oranı ise %20'dir.

Verileri incelediğimizde; öğretmenler, genel olarak İDKAB dersinin amaçlarının öğrenciye davranış edindirme ve geliştirme açısından yeterli olduğunu ifade etmektedirler. Sonuçların oluşmasında kararsızların oranının yüksek olması, İDKAB derslerinin genel olarak öğrencilere bilgi vermeyi hedefleyen bilişsel ağırlıklı bir yaklaşıma sahip olmasının neden olduğu düşünülmektedir (Çekin, 2016: 90).

Çınar'ın eski programla ilgili yapmış olduğu çalışmada İDKAB öğretmenlerinin %55,1'i dersin amaçlarının öğrenciye davranış edindirme ve geliştirme açısından yeterli olmadığını, %15,9'u da konu hakkında kararsız olduklarını belirtmiştir (Çınar, 2012: 73). Bu iki çalışma karşılaştırıldığında eski programda dersin amaçlarının öğrenciye davranış edindirme ve geliştirme açısından yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %27,5 yeni programda ise %68'dir. Bu sonuçlara göre güncellenen program eski programa göre ahlaki davranışlar kazandırmada daha başarılıdır, diyebiliriz.

Konu ile ilgili eski öğretim programları hakkında öğrenciler ile yapılan çalışmalarda bulunmaktadır. Kaya çalışmasında öğrencilerin %66,8'i İDKAB dersinin ahlaki davranış edindirme ve geliştirme açısından etkili olduğunu ifade etmiştir. Özcan'ın (2006) araştırmasında da, öğrencilerin %67,6'sı İDKAB dersinin ahlaki davranış edindirme ve geliştirme açısından etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Acuner (2004) tarafından yapılan çalışmada ise, lise öğrencilerinin yaklaşık %80'i İDKAB derslerinin kendi davranışları üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu belirtmiştir (Kaya, 2007: 41; Özcan: 2006: 128; Acuner, 2004: 66) . Eski programla ilgili öğrencilerin, öğretmenlerin aksine olumlu görüş belirtmesinin sebepleri ayrıca incelenip üzerinde durulması gereken bir konudur.

3.3.15. Aynı Konuyu İlgilendiren Birden Fazla Kazanımın Tek Kazanım Halinde Verilmesi

Tablo 20: Öğretmenlerin “Eski programda aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesi daha uygun olmuştur.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Eski programda aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesi daha uygun olmuştur.	16	16	50	50	19	19	13	13	1	1	1	1	100	100

Eski programda aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın yeni programda tek kazanım halinde verilmesinin daha uygun olduğunu düşünen İDKAB öğretmenlerinin oranı %66'dır. Öğretmenlerin %14'ü ise birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesinin uygun olmadığını belirtirken, kararsız kalmayı tercih edenlerin oranı %19'dur. Bir kişi %1'lik oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablodaki veriler incelendiğinde deneklerin çoğunluğu aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesinin uygun olduğunu düşünmektedir. Sonuçların bu şekilde olması normal karşılanmaktadır. Sebebi ise güncellenen İDKAB öğretim programı daha sade, aynı konuya ait kazanımlar bir kazanım etrafında şekillendirilerek ayrıntılara fazla girilmeden sade bir anlatım tercih edilmiştir. Bunun da çocukların kazanımları daha iyi anlamalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Tetik, 2018: 83).

3.3.16. Konuların Anlaşılması Açısından Ders Saati Sürelerinin Artırılması

Tablo 21: Öğretmenlerin “Kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması konunun anlaşılması açısından yerinde bir karar olmuştur.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması konunun anlaşılması açısından yerinde bir karar olmuştur.	25	25	57	57	14	14	2	2	2	2	0	0	100	100

Örneklem grubun çoğu %82’lik bir oranla kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılmasının konunun anlaşılması açısından yerinde bir karar olduğunu düşünmektedir. Kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılmasının konunun anlaşılması bakımından yararlı olmadığını düşünenler ise %4’lük bir oranla azınlıkta kalırken, konu ile ilgili kararsız kalmayı tercih edenlerin oranı ise %14’tür.

Veriler incelendiğinde öğretmenlerin geneli kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması konusunda olumlu düşünmektedir. Çalışmamızın başında eski ve yeni programın ünite ve kazanımları üzerine yaptığımız karşılaştırmalı bir değerlendirme sonucunda yeni programda eski programa göre;

- On ünite kazanım sayısı azalırken ters orantılı olarak ders saatleri artmaktadır. (Bunlar 4. Sınıf birinci ve ikinci, 5. sınıf üçüncü ve beşinci, 6. sınıf birinci, dördüncü ve beşinci, 7. sınıf dördüncü ve beşinci, 8. sınıf beşinci ünitelerdir.)
- Beş ünite kazanım sayısı azalırken ders saati süresinde değişiklik olmamıştır. (Bunlar 6. sınıf ikinci, 7. sınıf birinci ve ikinci, 8. sınıf birinci ve ikinci ünitelerdir.)
- Beş ünite kazanım sayısında bir değişiklik olmazken ders saati süresi artmıştır. (Bunlar 4. sınıf dördüncü, 5. sınıf dördüncü, 6. sınıf üçüncü ve 7. sınıf üçüncü ünitelerdir.)

Yeni programda yirmi beş ünite olduğu göz önüne alındığında, bu ünitelerin on dokuz tanesinde kazanımların azaldığı ve ders saati süresinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre öğrenci ve öğretmenler açısından daha geniş bir zaman ve daha az konu şeklinde program oluşturulduğu söylenebilir.

3.3.17. Konuların Pekiştirilmesi Açısından Kazanımlara Uygun Peygamber Hayatlarının Eklenmesi

Tablo 22: Öğretmenlerin “Ünite ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesi konuların daha iyi pekiştirilmesini sağlamıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ünite ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesi konuların daha iyi pekiştirilmesini sağlamıştır.	25	25	59	59	11	11	4	4	1	1	0	0	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %84'ü ağırlıklı olarak ünite ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesini konuların daha iyi pekiştirilmesini sağladığını düşünmektedir. Öğretmenlerin %5'i bu görüşe katılmazken, %11'i ise bu konuda kararsız kalmıştır.

Tablo 23: İDKAB öğretim programı ünite isimleri ve ünitelerde değinilen peygamberler

Sınıf	Ünite Adı	Kazanım
5. sınıf	Allah İnancı	VII. Hz. İbrahim'in (a.s.) tevhide davetini özetler.
5. sınıf	Ramazan ve Oruç	IV. Hz. Davut (a.s.) hayatını özetler.
5. sınıf	Adap ve Nezaket	IV. Hz. Lokman (a.s.) öğütlerini hayatına yansıtmaya özen gösterir.
5. sınıf	Hz. Muhammed ve Aile Hayatı	-----
5. sınıf	Çevremizde Dinin İzleri	V. Hz. Süleyman'ın (a.s.) hayatını özetler.
6. sınıf	Peygamber ve İlahi Kitap İnancı	VI. Hz. Âdem'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla özetler.
6. sınıf	Namaz	IV. Hz. Zekeriya'nın (a.s.) Hayatını ana hatlarıyla tanır
6. sınıf	Zararlı Alışkanlıklar	V. Hz. Yahya'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
6. sınıf	Hz. Muhammed'in Hayatı	-----
6. sınıf	Temel Değerlerimiz	-----
7. sınıf	Melek ve Ahiret İnancı	VI. Hz. İsa'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Hac ve Kurban	V. Hz. İsmail'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Ahlaki Davranışlar	IV. Hz. Salih'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
7. sınıf	Allah'ın Kulu ve Elçisi: Hz. Muhammed	-----
7. sınıf	İslam Düşüncesinde Yorumlar	-----
8. sınıf	Kader İnancı	V. Hz. Musa'nın (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır.
8. sınıf	Zekât ve Sadaka	IV. Hz. Şuayb'in (a.s.) hayatını ana hatlarıyla tanır
8. sınıf	Din ve Hayat	III. Hz. Yusuf'un (a.s.) örnek hayatından ilkeler çıkarır.
8. sınıf	Hz. Muhammed'in Örnekliği	-----
8. sınıf	Kur'an-ı Kerim ve Özellikleri	IV. Hz. Nuh'un (a.s.) tevhide davetini özetler.

Tablo 22 ve Tablo 23 beraber incelendiğinde öğretmenler, genel olarak ünite ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesinin konuların daha iyi pekiştirilmesini sağladığını düşünmektedirler. Tablo 23’de ise konulara uygun peygamberlerin seçildiği görülecektir. Yalnızca 6 ve 7. sınıfta birer ünite olmak üzere toplamda iki üniteye hiçbir peygambere değinilmemiştir. Ayrıca her sınıf düzeyinde bir ünite tamamen Hz. Muhammed’in hayatı ile ilgilidir. Fakat 4. Sınıfta Hz. Muhammed’in hayatı ile ilgili müstakil bir ünite bulunmasına karşın başka hiçbir peygambere değinilmemiştir. Bunun nedeninin öğrencilerin yaş seviyesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Böylelikle öğrenciler ilköğretim boyunca sekiz yılda Hz. Muhammed (s.a.v.)’in hayatı da dahil olmak üzere toplamda on beş peygamberin hayatını öğrenmiş olacaklar.

Tetik’e göre güncellenen programda ünite ve kazanımlara uygun olarak peygamber hayatlarının tanıtılması, öğrencilerin zihninde konunun daha kalıcı olması ve dersin pekiştirilmesi adına yerinde bir adım olmuştur (Tetik, 2018: 84).

3.4. Öğretmenlerin Programın Eğitim Öğretim Sürecine Yönelik Görüşleri

3.4.1. Öğretmenlerin Programda Kullanılan Görsel Yöntemlerin Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri

Tablo 24: Öğretmenlerin “Program görsel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Program görsel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.	25	25	53	53	16	16	5	5	1	1	0	0	100	100

Tablo 24 incelendiğinde, çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %78’i programın görsel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlandığını

belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %6'sı ise aynı düşünceye sahip değildir. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise % 16'dır.

Öğretim yöntemi; Öğretimde hedeflere ulaşabilmek için, tekniklerin, işlenecek konunun, araç, gereç ve kaynakların bir bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenerek hizmete sunulmasında izlenen bir öğretme yoludur (Aydın, 2001: 77; Aydın, 2003: 10).

Programın uygulanmasına ve yazımına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında geçen “Öğrenme öğretme etkinliklerinde çevre faktörlerine, eğitim ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, genel kültür ve dinî bilgi seviyelerine göre onları aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.” maddesine göre programın görsel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlandığı çıkarımını yapabiliriz. Ayrıca bu açıklama öğretmenlerin görüşünü de desteklemektedir (MEB, 2018: 10).

3.4.2. Öğretmenlerin Programda Kullanılan Sözel Yöntemlerin Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri

Tablo 25: Öğretmenlerin “Program sözel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Program sözel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır.	10	10	71	71	15	15	4	4	0	0	0	0	100	100

Araştırmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %81'i programın sözel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlandığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %4'ü ise aynı düşünceye sahip değildir. Bu konuda kararsız kalanların oranı ise % 15'tir.

Sonuçlar öğretmenlerin büyük çoğunluğunun programın sözel yöntemlerin etkili kullanımına uygun hazırlandığı görüşünde olduklarını göstermektedir. Sonucun

oluşmasında öğretmenlerin mesleki kıdem, öğretim ortamı, öğrenci nicelik ve niteliği, konuların özelliği gibi önem seçimini etkileyen faktör ve değişkenlerinde cevapların oluşumuna etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Nitekim yapılan araştırmalar öğretmenlerin derslerde daha çok anlatım tarzı öğretmen merkezli yöntemleri kullandıklarını ortaya koymuştur (Bilgin, 1980: 82; Selçuk, 1991: 128; Tekin, 1986: 45; Eryılmaz, 1995: 107; Asri, 2005: 101; Özdemir, 1998: 177; Buyrukçu, 1999: 182)

3.4.3. Öğretmenlerin Programın Belirlenen Zaman Süresi İçinde Tamamlanabilmesi Hakkındaki Görüşleri

Tablo 26: Öğretmenlerin “Programın belirlenen zaman süresi içinde tamamlanabileceği görüşündeyim.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Programın belirlenen zaman süresi içinde Tamamlanabileceği görüşündeyim	17	17	65	65	13	13	3	3	2	2	0	0	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %82’si İDKAB öğretim programının belirlenen sürede tamamlanabildiğini belirtirken, %5’i bu süre içerisinde programın tamamlanmasının mümkün olmadığını düşünmektedir. Kararsız kalanların oranı ise %13’tür.

Sonuçları değerlendirdiğimizde belirgin bir şekilde öğretim programının öğretim süresinde tamamlanabileceğini söyleyebiliriz. Öğretmenlerin öğretim programının belirlenen sürede tamamlanabilmesi konusundaki düşünceleri ile haftalık ders saati süresinin yeterliliği konusunda düşünceleri bu konudaki tutarlılığı göstermektedir.

Öğretmenlere göre program sözel yöntemlerin etkili kullanılmasına uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Bunun yanında öğretmenlerin büyük bir kısmı dersin

işlenmesinde sözel iletişim(düz anlatım) metodunu kullanmaktadırlar. Anlatım metodu tek taraflı bir iletişim gerektirdiği için, öğretmene zamandan tasarruf imkânı sağlamaktadır. Dolayısıyla öğretmen az zamanda çok şey anlatılabilmektedir. Bu da öğretmenin programı belirlenen zamanda tamamlamasında etkili olmaktadır.

3.4.4. Öğretmenlerin Programın Haftalık Ders Saatinin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 27: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin haftalık ders saatinin programın uygulanması için yeterli olduğu kanaatindeyim.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin haftalık ders saatinin programın uygulanması için yeterli olduğu kanaatindeyim	18	18	61	61	7	7	11	11	3	3	0	0	100	100

İDKAB öğretmenlerinin %79’u İDKAB dersinin haftalık ders saatinin programın uygulanması için yeterli olduğunu düşünürken, öğretmenlerin %14’ü ise bu görüşe katılmamakta ve İDKAB dersi için İDKAB haftalık ders saatinin yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Bu konuda kararsız kalanların oranı da %7’dir.

Bu sonuçlar uygulamanın yürütücüsü konumundaki öğretmenlerin bu görüşlerine dayalı olarak değerlendirildiğinde, haftalık ders saatinin belirgin bir şekilde programın uygulanması için yeterli olduğu söylenebilir. Buna mukabil öğretmenlerin hedeflenen amaçlara tam olarak ulaşamamasının nedeni olarak %28’lik bir oranla ders saatinin azlığını göstermeleri ufak da olsa bir çelişki meydana getirmektedir. Mevcut programda yirmi beş üniteden on dokuz tanesinde kazanımların azaldığı ve ders saati süresinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre öğrenci ve öğretmenler açısından daha geniş bir zaman ve daha az konu şeklinde program oluşturulduğu söylenebilir.

Programın uygulaması için İDKAB dersinin haftalık ders saati yeterliliği ile ilgili bulgular; Çınar (%60,9), Diptaş, Tavukçuoğlu ve Işıkdöğün (%66,7) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla farklılık göstermektedir (Işıkdöğün, 2008: 253; Çınar, 2012: 102; Diptaş, 1998: 145; Tavukçuoğlu, 1987: 119). Bu farklılığın sebebinin güncellenen programda kazanım sayılarının azaltılıp, ders saati sürelerinin artırılmasıyla alakalı olduğu söylenebilir.

3.4.5. Öğretmenlerin Program İçin Uygun Ve Kullanılabilir Öğretim Araç Gereçlerin Bulunabilirliği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 28: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi için uygun ve kullanılabilir öğretim araç gereç bulunabilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi için uygun ve kullanılabilir öğretim araç gereç bulunabilmektedir	15	15	55	55	12	12	14	14	4	4	0	0	100	100

Tablo 28 incelendiğinde, çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %70’i İDKAB dersi için uygun ve kullanılabilir öğretim araç-gereç bulunabildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin %18’i ise yeterli araç-gereç bulunamadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı da %12’dir.

Verileri incelediğimizde, İDKAB öğretmenlerine göre ders için yeterli araç gereç bulunduğunu söyleyebiliriz. Kaya tarafından yapılan araştırmaya göre İDKAB dersinde en çok kullanılan öğretim araçları bakımından, TV-video aracının kullanıldığını belirten öğrenciler %24,6, diğer araç-gereçlerin kullanıldığını belirten öğrenciler %11,5, hiçbir araç gereç kullanılmadığını ifade eden öğrenciler ise %63,9 olarak tespit edilmiştir (Kaya, 2007: 39-40). Kaya’nın araştırması ile doğu illerinde dahi birçok köy okuluna akıllı tahta altyapısının kurulması ilişkilendirildiğinde, akıllı

tahtaların öğretmenlerin TV-Video araçlarını rahat kullanmalarına olanak sağlaması sonuçların oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

İDKAB dersi için uygun ve kullanılabilir öğretim araç-gereç bulunabilirliği ile ilgili bulgular Özdemir, Işıkdoğan (%74,8), Çınar (%65,2) ve Tavukçuoğlu tarafından yapılan araştırma bulgularıyla farklılık göstermektedir (Özdemir, 1998:173; Işıkdoğan, 2008 255; Çınar, 2012: 103; Tavukçuoğlu, 1990: 432).

3.4.6. Öğretmenlerin Mevcut Ders Araç Gereçleri Etkili Bir Şekilde Kullanabilmeleri Hakkındaki Görüşleri

Tablo 29: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri mevcut ders araç gereçleri etkili bir şekilde kullanabilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri mevcut ders araç-gereçleri etkili bir şekilde kullanabilmektedir	15	15	49	49	18	18	12	12	3	3	3	3	100	100

Tablo 29’da görüldüğü gibi, örneklem grubunun %64’ü İDKAB öğretmenlerinin mevcut ders araç-gereçleri etkili bir şekilde kullandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin mevcut araç-gereçleri etkili bir şekilde kullanmadığını düşünenlerin oranı ise %15’tir. Deneklerin %18’i ise bu konuda kararsızdırlar. Öğretmenler %3’lük oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Konu ile alakalı yapılan geçmiş araştırmaların bulgularına göre, İDKAB öğretmenleri dersin öğretiminde araç-gereç kullanmanın önemli olduğunu vurgulamakta, fakat dersin öğretiminde araç-gereçleri etkili kullanmamakta veya kullanamamaktadırlar. Ders kitabı dışında kullanılan araç-gereç oranları içerisinde en az kullanılan ders aracı, sesli araçlar ve görüntülü (film, tepegöz vb.) araçlar yer almaktadır (Buyrukçu, 2006: 111; Tavukçuoğlu, 1987: 111; Diptaş, 1988: 138;

Özdemir, 1998: 175). Geçmişte yapılan araştırmalar ile çalışmamız karşılaştırıldığında ortada ciddi farklılıkların olduğu ortadadır. Bu farklılıkların sebebinin geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki teknoloji farkı olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Tablo 28 ve Kaya'nın (2007) yapmış olduğu araştırma sonuçları incelendiğinde, günümüzde görüntülü ve sesli araçların kullanımının ülkemizde yaygın olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır (Kaya, 2007: 39).

Eğitim-öğretimde kullanılan teknolojilerin hedefi, eğitimi daha üretken ve daha bireye dönük hale getirmektir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan ve öğrencilerin derse olan ilgilerini üzerine toplayan İDKAB dersi için öğretim teknolojilerinden azami derecede yararlanılması önem arz etmektedir (Halis, 2002: 25).

3.4.7. Programın Ahlaki Tutum Kazandırmaktan Daha Çok Vatandaşlık Bilincini Kazandırmaya Yönelik Düzenlenmesi

Tablo 30: Öğretmenlerin “Program ahlaki tutum kazandırmaktan daha çok vatandaşlık bilincini kazandırmaya yönelik düzenlenmiştir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Program Ahlaki Tutum Kazandırmaktan Daha Çok Vatandaşlık Bilincini Kazandırmaya Yönelik Düzenlenmiştir	19	19	50	50	24	24	6	6	0	0	1	1	100	100

Tablo 30 analiz edildiğinde, örneklem grubun %69'u İDKAB öğretim programının ahlaki tutum kazandırmaktan daha çok vatandaşlık bilincini kazandırmaya yönelik düzenlendiğini düşünürken, %6'sı bu görüşe katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı %24'tür. Bir kişi %1'lik oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Veriler incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir kısmının İDKAB öğretim programının ahlaki tutum kazandırmaktan daha çok vatandaşlık bilincini kazandırmaya yönelik düzenlendiği görüşünde oldukları görülmektedir.

Sonuçların oluşmasında vatandaşlıkla ilgili 6. sınıfın “Temel Değerlerimiz”, 7. sınıfın “Ahlaki Davranışlar”, 8. sınıfın “Din ve Hayat” ünitelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

3.4.8. Öğretmenlerin Programda Öğretim İlkeleri Arasında Birbiriyle Çelişen Hususlar Bulunması Hakkındaki Görüşleri

Tablo 31: Öğretmenlerin “Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretimi ilkeleri arasında birbiriyle çelişen hususlar bulunmaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretimi ilkeleri arasında birbiriyle çelişen hususlar bulunmaktadır	6	6	31	31	25	25	20	20	16	16	2	2	100	100

Çalışmaya katılan İDKAB öğretmenlerinin %37’si İDKAB dersi öğretimi ilkeleri arasında birbiriyle çelişen hususların olduğunu, %36’sı da bu görüşe katılmadıklarını belirtmiştir. Deneklerin %25’i ise bu konuda kararsız kalmışlardır. İki kişi de %2’lik oranla bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

Veriler incelendiğinde, öğretmenlerde İDKAB dersi öğretim ilkeleri hakkında genel ve belirgin bir kanaatin oluşmadığını söylemek mümkündür. İlkeler ile ilgili tablo 13’deki sonuçlar incelendiğinde iki tablo arasında oluşan verilerin tutarsızlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Zira sonuçların bu şekilde oluşmasında öğretmenlerin programı yeterince incelemediği düşünülmektedir.

Kanaatimizce programda öğretim ilkeleri arasında çelişen hususlar bulunmadığını söyleyebiliriz. Programın uygulanmasına ve kitap yazımına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında belirtilen “Kazanımlarla ilgili etkinlikler; bilinenden

bilinmeyene, yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta vb. öğretim ilkeleri çerçevesinde tasarlanır.” maddesi de bu görüşümüzü desteklemektedir. (MEB, 2018: 10).

3.5. Programın Ölçme Değerlendirme Sürecine Yönelik Görüşler

3.5.1. Gerçekleştirilen Ölçme ve Değerlendirme Teknikleriyle İstenilen Hedeflere Ulaşılma Düzeyi

Tablo 32: Öğretmenlerin “Gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme teknikleriyle programda istenilen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığı tam olarak ölçülebilmektedir.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsız		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme teknikleriyle programda istenilen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığı tam olarak ölçülebilmektedir.	12	12	59	59	22	22	4	4	2	2	1	1	100	100

Tablo 32 incelendiğinde, İDKAB öğretmenlerinin %71’i gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme teknikleriyle programda istenilen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığının tam olarak ölçülebildiğini düşünmektedir. Gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme teknikleriyle programda istenilen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığı tam olarak ölçülememektedir şeklinde düşünenlerin oranı ise %6’dır. Bu konuda kararsız olduklarını belirtenlerin oranı da %22’dir. Bir kişi %1’lik oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Tablo incelediğinde denilebilir ki, genel olarak İDKAB öğretmenlerine göre, uygulanan ölçme ve değerlendirme teknikleri programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını tam olarak ölçmektedir.

Dolayısıyla sonuçların oluşmasında, öğretmenlerin ölçme aracı hazırlamak ve ölçme tekniklerini kullanma becerisi ve hazırlanan ölçme aracını etkileyen faktörlerin de etkili olduğunu söyleyebiliriz. Geçmişe nazaran teknolojinin de gelişmesiyle ölçme ve değerlendirme noktasında öğretmenlerin kaynak çeşitliliğinin artması ve hazırlanan programın ölçme ve değerlendirme yönünden başarılı olması öğretmenlerin görüşlerine etki eden etmenler arasında gösterilebilir.

3.5.2. Değerlendirme Sorularının Artırılması Ve Çeşitlendirilmesinin Hedeflenen Amaçlara Ulaşılmasını Ölçme Düzeyi

Tablo 33: Öğretmenlerin “Eski programa göre değerlendirme sorularının artırılması ve çeşitlendirilmesi hedeflenen amaçlara ulaşılmasını ölçmede yardımcı olmaktadır.” maddesi hakkındaki görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Eski programa göre değerlendirme sorularının artırılması ve çeşitlendirilmesi hedeflenen amaçlara ulaşılmasını ölçmede yardımcı olmaktadır.	14	14	63	63	20	20	1	1	0	0	2	2	100	100

Tablo 33’te görüldüğü üzere örneklem grubunun %77’si eski programa göre değerlendirme sorularının artırılması ve çeşitlendirilmesinin hedeflenen amaçlara ulaşılmasını ölçmede yardımcı olduğunu düşünürken, %1’i aynı görüşe katılmamaktadır. Konu ile ilgili kararsız kalanların oranı %20’dir. İki kişi %2’lik oranla soruyu cevapsız bırakmıştır.

Sonuçların oluşmasında konu içlerine yerleştirilen, işlenen konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacak çeşitli etkinlikler (Araştırılmalı, Bilgi Kutusu, Biliyor Musunuz?, Bulalım, Değerlendirelim, Düşünelim, Konuşalım, Listeleyelim, Not Edelim, Eşleştirelim, Hatırlayalım, Okuyalım, Karşılaştıralım, Yazalım, Yorumlayalım, Örnek Verelim, Paylaşalım ve Tartışalım) ve ünite sonlarına eklenen

değerlendirme sorularının (Açık Uçlu, Çoktan Seçmeli, Boşluk Doldurma, Doğru/Yanlış Ve Bulmaca) etkili olduğu düşünülmektedir (Demirtaş, 2018: 9; Pınarbaşı, 2018: 8; Macit, 2018: 8; Çamyar, 2018: 9; Nayir ve Diğerleri, 2018: 9).

Mevcut programın ölçme ve değerlendirme yaklaşımı; bireysel farklılıkları dikkate alarak tüm öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden ziyade öğrencinin akademik gelişimini birçok yöntemle veya teknikle ölçmeyi hedeflemektedir. Ayrıca eğitimde sadece bilişsel ölçümlerin yeterli kabul edilemeyeceği bunun yanında duyuşsal ve psikomotor ölçümlerin de beraber verilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 20018: 5). Mevcut programda da bahsedildiği üzere, öğrenci davranışlarında istendik yönde değişme olup olmadığını ölçmede kullanılması önerilen temel ölçüt, bilişsel öğrenme yanında, duyuşsal ve psikomotor öğrenmeyi de ölçebilmelidir.

3.5.3. Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılması Gereken Temel Ölçüt

Tablo 34: Öğretmenlerin “Sizce programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşamadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçüt nedir?” maddesi hakkındaki görüşleri

Sizce programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşamadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçüt nedir?	N	%
Kısa cevaplı (test usulü) sınavlar (doğru-yanlış, eşleştirme, çoktan seçmeli, boşluk doldurma..)	63	63
Deneme (yazılı-kompozisyon essay) türü sınavlar	47	47
Sözlü sınavlar	47	47
Performans değerlendirme	55	55
Portfolyo	44	44
Proje	45	45
Gözlem formları	38	38
Öz değerlendirme	34	34
Akran-grup değerlendirmesi	34	34
Kavram haritası	30	30
Araştırma raporu	11	11
Görüşme(mülakat)	14	14

Öğretmenlere hedeflenen amaçlara ulaşılıp ulaşılamadığını ölçmede kullanılması gereken 12 temel ölçüt verilmiş ve birden fazla şık işaretleme imkânı tanınmıştır. Anketin bu maddesine doksan dokuz kişi %99'luk bir oranla katılım sağlamıştır.

Araştırma sonucunda hedeflenen amaçlara ulaşılıp ulaşılamadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçüt olarak öğretmenlerin %63'ü kısa cevaplı (test usulü) sınavları, %47'si deneme türü sınavları, %47'si sözlü sınavları, %55'i performans değerlendirmeyi, %44'ü portfolyoyu, %45'i projeyi, %38'i gözlem formlarını, %34'ü öz değerlendirmeyi, %34'ü akran-grup değerlendirmesini, %30'u kavram haritasını, %11'i araştırma raporunu, %14'ü ise görüşmeyi seçmiştir.

Araştırma sonucuna göre, programda hedeflenen amaçlara ulaşılıp ulaşılamadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçütün kısa cevaplı (test usulü) sınavlar olması gerektiğini belirtenler en büyük grubu oluşturmaktadır. İkinci sırada ise performans değerlendirme türünün kullanılması gereken temel ölçüt olduğunu belirtmiştir. Üçüncü ve orta düzeyde etkili olduğunu düşündüğü temel ölçütler sırasıyla deneme türü sınavlar, sözlü sınavlar, proje, portfolyo, gözlem formları, öz değerlendirme, akran-grup değerlendirmesi, kavram haritasıdır. Son olarak dördüncü ve zayıf düzeyde olduğu düşünülen temel ölçütler ise sırasıyla görüşme ve araştırma raporudur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Güncellenen İDKAB öğretim programının amaç, içerik, eğitim-öğretim ve değerlendirme öğelerinde görülen yetersizlikleri belirlemeyi ve değerlendirmeyi hedefleyen araştırma, %35'i Ağrı, %9'u Konya, %7'si Muş, %6'sı Bursa, %5'i İstanbul olmak üzere toplamda 30 ilde görev yapan MEB'e bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan 100 İDKAB öğretmeniyle sınırlandırılmıştır.

İDKAB dersinin programında yapılan son değişiklikler ve ortaya çıkan gelişmelere göre İDKAB dersi, günümüzün değişen şartlarına ve eğitim alanında ortaya çıkan yeniliklere uyum sağlama konusunda oldukça başarılı görünmektedir. Çağın değişen şartlarına ve eğitim alanındaki yeniliklere katkı sağlamak amacıyla öğretim programı uygulamalarındaki eksiklikler ve problemler amaç, konu, eğitim-öğretim süreçleri ve değerlendirme öğeleri baz alınarak ve eğitimcilerin fikirleri önemsenerek sorunlar çözüme ulaştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonuçları dört başlık altında sunulmuştur. Başlıklar sırasıyla amaç, içerik, eğitim-öğretim ve değerlendirme ile ilgili öğretmenler tarafından değerlendirilen anket sonuçlarıdır.

4.1. Programın Amaçları İle İlgili Sonuçlar

İDKAB dersi amaçlarının anlaşılabilirlik düzeyinin ve içeriğin amaçları gerçekleştirebilme seviyesinin yüksek olduğu buna bağlı olarak da amaçların öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterli olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla İDKAB dersinin amaçlarının istenilen seviyede gerçekleştiği söylenebilir.

Amaçların gerçekleşmeme nedenleri oransal olarak sırasıyla; eğitim araç-gereç eksikliği, aile, çevre ve okulun derse karşı tutumu, amaçların davranışa dönük olmaması, programın amaçlarının iyi belirlenmemesi, özel öğretim yöntemlerinin uygulanmaması, ders saatinin yetersizliğini, içeriğin amaçlara ulaşmaya yeterince dönük olmaması ve programın amaçlarının iyi belirlenmemiş olması olarak belirtilmiştir.

Öğretmenler, amaçların gerçekleşmeme nedenleri arasında yüksek bir oranla amaçların eğitim araç-gereç eksikliği ve davranışa dönük olmamasını göstermişlerdir. Öğretmenlerin hem uygun ve kullanılabilir öğretim araç-gereç bulunabildiğini ve amaçların öğrenci davranışına dönüştürülebilme yönünden yeterli olduğunu düşünmeleri hem de amaçların gerçekleşmeme nedenleri arasında araç-gereç eksikliğini ve amaçların davranışa dönük olmamasını göstermeleri, öğretmenlerin kendileri ile çeliştiğini gösterir. Zira öğretmenlerin neden bu şekilde düşündükleri ayrıca araştırılması gereken bir konudur. Bunun sebebinin öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2. Programın İçeriği ile İlgili Sonuçlar

İDKAB dersi öğretim programı içeriğinin programın hedefleriyle tutarlı olduğu tespit edilmiştir. İDKAB dersinde 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda okutulan müfredat öğrencilerin yaş düzeyine uygun olmakla birlikte olumlu (%50-57 arası) ve kararsız (%39-45 arası) görüş bildirenlerin oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Kararsızların oranının fazla olması programın içeriğinin öğrencilerin yaş seviyesine uygunluğu konusunda kesinleşmiş bir kanaat oluşturmamaktadır. 4. sınıflarda işlenen konuların uygunluğu ile ilgili veriler incelendiğinde derse İDKAB öğretmenlerinin girmemesinin, 8. sınıfta işlenen konuların uygunluğu ile ilgili veriler incelendiğinde ise son sınıf öğrencilerinin LGS'ye ağırlık vermeleri sonucunda derse ilgilerinin azalmasının etkili olduğu söylenebilir.

Genel olarak öğretmenlere göre dini konular, programda öğrencilerin tüm ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yer almaktadır. Ancak kısa cevaplı sorularda öğretmenler;

- Programda İslam dini ile ilgili bilgilerin belli bir mezhep merkeze alınarak verildiği ve ünite güncellenmesinden dolayı bazı sınıfların çeşitli konuları hiç göremeyeceğini,
- 8. sınıflar için haremlık-selamlık, 4. sınıflar için vücut maremiyetinin önemi ile alakalı konuların ve öğrencilerin yaşantılarını etkileyecek güncel örnek şahsiyetlerin (Boksör Müslüman aktivist Muhammed Ali gibi) programa eklenmesi gerektiğini,

- 7. sınıf İslam düşüncesinde yorumlar ünitesinin çocukların yaş seviyesine uygun olmadığını,
- Mezheplerin farklı uygulamalarına yönelik anlayışların öğretilmesinde sorunlar yaşadıklarını ve konuların nasıl anlatılacağı konusunda yardımcı olan öğretmen kılavuz kitabının yayınlanması gerektiğini,
- Sure ve dua öğretimi sürecinde ise öğrencilerin Arapça bilmemesi ve İDKAB derslerinin yanında destekleyici Kur'an-ı Kerim derslerinin bulunmamasının surelerin telaffuzunda sıkıntılar meydana getirdiğini düşünmektedirler.

İDKAB öğretim programının öğrencilerin akılcı ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesine fırsat tanıdığı, güncel ve yaşanan hayata uygun bir şekilde hazırlandığı, konuların sıralanışında öğretim ilkelerine dikkat edildiği, programın kendinden önceki programlara nazaran öğrencilerin derse olan ilgilerini çekmekte başarılı olduğu ve güncel dini konuların yeni programda yer almasının uygun olduğu gözlemlenmiştir.

8. sınıfın beşinci ünitesine yeni eklenen “İ. İslam dininin temel kaynaklarını tanıır.” kazanımının öğrencilerin dinin ana kaynaklarını tanımalarına fırsatı sağlamasında etkili olmuştur. İDKAB öğretmenleri genel olarak içeriğin ahlaki değer ilkeleri açısından öğrencilere alışkanlık kazandırdığını düşünmektedir. Programın vizyonu ve uygulanmasına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında geçen ifadelerde öğretmenlerin bu görüşünü desteklemektedir. İDKAB dersinin amaçlarının öğrenci davranışı kazandırma ve geliştirme yönünden yeterli düzeydedir. Geçmişte yapılan çalışmalar ile araştırmamız karşılaştırıldığında yeni program eski programa göre ahlaki davranışlar kazandırmada daha etkilidir, diyebiliriz.

Güncellenen İDKAB öğretim programında aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesi, kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması ve kazanımlara uygun peygamber hayatlarının eklenmesi konuların anlaşılması ve pekiştirilmesi açısından yerinde bir karar olmuştur.

4.3. Programın Eğitim-Öğretim Sürecine Yönelik Sonuçlar

İDKAB öğretmenleri programın hem görsel hem de sözel yöntemlerin kullanılmasına uygun hazırlandığını düşünmektedir. Dolayısıyla genellikle anlatım yöntemi ile işlenen İDKAB dersleri görsel yöntemlerin de artırılmasıyla pasif

durumda kalan öğrenciye dersin öğretiminde ve dersin sevdendirilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Öğretmenler İDKAB programında aynı konuyu ilgilendiren birden fazla kazanımın tek kazanım halinde verilmesi ve kazanım sayılarının azaltılıp ders saati sürelerinin artırılması sayesinde öğretim programının öğretim süresinde tamamlanabileceğini ve İDKAB dersi haftalık ders saatinin programın uygulanması için yeterli olacağını düşünmektedirler. Nitekim mevcut programda yirmi beş üniteden on dokuz tanesinde kazanımların azaldığı ve ders saati süresinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre öğrenci ve öğretmenler açısından daha geniş bir zaman ve daha az konu şeklinde program oluşturulduğu söylenebilir.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki, İDKAB dersinde en çok kullanılan öğretim araçları televizyon ve videodur. Araçların niteliği açısından verileri incelediğimizde, İDKAB öğretmenlerine göre ders için yeterli araç-gereç bulunduğunu söyleyebiliriz. Zira ülkemizde okullarımızın genelinde akıllı tahta bulunmaktadır. İDKAB öğretmenleri araç-gereçlerin etkili kullanılması hususunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Fakat geçmişte yapılan araştırmalar ile çalışmamız karşılaştırıldığında ortada ciddi farklılıklar çıkmaktadır. Günümüzde çocukların dahi ellerinden elektronik aletlerin düşmediği göz önüne alırsa bu farklılıkların sebebinin geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki teknoloji farkı olduğunu söyleyebiliriz.

Ankete katılan öğretmenler İDKAB öğretim programının dini ahlaki bir davranış kazandırmaktan ziyade, vatandaşlık şuuru kazandırmaya yönelik hazırlandığını düşünmektedirler. Öğretmenlerin bu şekilde düşünmesinde 6. sınıfın “Temel Değerlerimiz”, 7. sınıfın “Ahlaki Davranışlar”, 8. sınıfın “Din ve Hayat” ünitelerinin etkili olduğu söylenebilir.

İDKAB dersi öğretim ilkeleri ile ilgili öğretmenlerde genel ve belirgin bir kanaatin oluşmadığını söyleyebiliriz. İlkeler ile ilgili tablo 13 ve tablo 31’deki sonuçlar incelendiğinde iki tablo arasında oluşan verilerin tutarsızlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Sonuçların bu şekilde oluşmasında öğretmenlerin programı yeterince incelemediği düşünülmektedir (Bkz. Tablo 8).

4.4. Programın Ölçme-Değerlendirme Kısım ile İlgili Sonuçlar

İDKAB öğretmenleri eski programa göre değerlendirme sorularının artırılması ve çeşitlendirilmesinin hedeflenen amaçlara ulaşılmasını ölçmede yardımcı olduğunu ve uygulanan ölçme-değerlendirme tekniklerinin programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı konusunda tam olarak ölçülebildiği kanaatindedirler.

Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin çoğunluğu programda hedeflenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığını ölçmede kullanılması gereken temel ölçütün kısa cevaplı (test usulü) sınavlar olması gerektiğini belirtmişlerdir. Oransal olarak ikinci sırada performans değerlendirme, üçüncü ve orta düzeyde etkili olduğu düşünülen temel ölçütler sırasıyla deneme türü sınavlar, sözlü sınavlar, proje, portfolyo, gözlem formları, öz değerlendirme, akran-grup değerlendirmesi ve kavram haritasıdır. Son olarak öğretmenlerin dördüncü ve zayıf düzeyde olduğunu düşündüğü temel ölçütler ise sırasıyla görüşme ve araştırma raporudur.

Bu çalışmanın sonucunda şu önerilerde bulunabiliriz;

İDKAB öğretmenlerinin bir kısmı güncellenen öğretim programı hakkında sınırlı bilgiye sahiptirler. Bu nedenle programın değerlendirilmesi ile ilgili görüşleri de farklılık göstermektedir (Bkz. Tablo 8) . Buna rağmen programın uygulayıcısı olan İDKAB öğretmenleri İDKAB dersi öğretim programının uygulanabilirliği üzerinde genelde olumlu düşünmektedirler. Dolayısıyla İDKAB öğretim programının başarılı olabileceğine güvenmektedirler.

1- Bir öğretim programının muasır yöntem ve tekniklere uygun hazırlanması, onun başarılı bir şekilde tatbik edileceği ve iyi sonuç vereceği anlamına gelmez. Güncel öğretim yaklaşımlarına göre düzenlenen ve eğitimcilerden değişik görevlerin beklendiği İDKAB dersi programının başarılı olabilmesi için eğitimcilerin, bu yeni programı uygulayıp kavrayabilecekleri bir düzeye getirilmesi gerekmektedir. Bütün bunlar eğitimciler için düzenlenecek hizmet içi eğitim faaliyetlerinde programın tanıtılması ve eğitimcilerin, programın ve günümüzün şartlarının gerektirdiği düzeye ulaştırılması ile mümkün olacaktır.

2- Yeni program anlayışına uygun araç-gereç ve yardımcı materyaller hazırlanarak okullar için kullanılabilir hale getirilmelidir.

3- İlköğretim 4. sınıf ders programında yer alan İDKAB dersi sınıf öğretmenleri tarafından okutulacaksa, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerine, öğretim programının tanıtımı ve uygulanması ile ilgili temel bilgi ve beceri kazandırılması gerekmektedir.

4- Öğretim programı hazırlanırken verilen kazanımlara ait ön kazanımların verilip verilmediği gözden geçirilmelidir.

5- Kazanım ve ders saati konusunda orta yolun bulunması gerekmektedir. Nitekim eski programda kazanım sayısı çok ders süresi az, yeni programda ise kazanım sayısı az ders saatinin çok olduğu gözlemlenmiştir. Bu da etkinlik ve materyal açısından tam donanıma sahip olmayan öğrenci ve öğretmenler açısından dersin boş geçmesine ve verimliliğin azalmasına sebep olacaktır.

6- Çocukların dini ve İslami duyarlılıklarının artması ve dinin ve İslam'ın hayatlarına dokunabileceğine dair inançlarının oluşması açısından İDKAB öğretim programı konu ve kazanımlarının çocuklara daha fazla hitap edebilecek şekilde tasarlanması düşünülmelidir.

7- Program uygulamaya konduğu andan itibaren, bununla ilgili eksik yönlerinin giderilmesi amacıyla geniş kapsamlı bilimsel çalışmaların yapılması ve konu ile ilgili birimlerin de bu çalışmaların verilerini dikkate alması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ACUNER, H. Y. (2004). *14-18 Yaş Arası Gençlerde Ahlaki Yargı Gelişimi ve Ahlak Eğitimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ASRİ, S. (2005). *Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

AYDIN, M. Z. (2001). “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Buldurma (Sokrates) Yöntemi”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, ss. 55-80.

AYDIN, M. Z. (1996). “Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Ders Öğretim Programı”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 123-142.

AYDIN, M.Z. (2000). “İlköğretimin İkinci Kademesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Programındaki Amaç ve Konuların Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi”. *İslâmî Araştırmalar*, 13(1), ss. 5-25.

AYDIN, M. Z. (2003). *Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi*, Ankara, Nobel Yayıncılık.

AYHAN, H., HÖKELEKLİ, H., MEHMEDOĞLU, Y., ÖCAL, M. Ve EKŞİ, H. (2004). *Din ve Ahlak Eğitim Öğretimine Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul, Dem Yayınlan.

BİLGİN, B. (1980). *Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, Ankara, Emel Matbaacılık.

BUYRUKÇU, R. (1999). “Ortaokullardaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimine Genel Bir Yaklaşım”. *Dini Araştırmalar*, Mayıs-Ağustos, 2(4), ss. 177-194.

BUYRUKÇU, R. (2006). " İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(16), ss. 89-120.

BÜYÜKKARAGÖZ, S. (1997). *Program Geliştirme “Kaynak Metinler*, Konya, Özeğitim Yayınları.

AKTAŞ, M. C. (2013). “Ortaöğretim geometri öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, , 28 (3), ss. 69-82.

CHEUNG, D. ve WONG, H. W. (2002). “Measuring teacher beliefs about alternative curriculum designs”. *Curriculum Journal*, 13 (2), ss. 225–248.

ÇAMYAR S. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 6. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara, Ada Matbaacılık.

ÇEKİN, A. (2016). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı İle Ortaokul Temel Dini Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarındaki Duyuşsal Hedefler Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(6), ss. 55-97.

ÇINAR, F. (2012). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), ss. 345-366.

ÇINAR, F. (2005). *İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma (Isparta Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ÇİFTÇİ, O. ve TATAR E. (2015). “Güncellenen Ortaöğretim Matematik Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri”, *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 6(2), ss. 285-298.

DEMİREL, Ö. (1992). "Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, ss. 27-43.

DEMİRTAŞ G. (2018). *İlkokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara, Özgün Matbaacılık.

DİPTAŞ, N. (1998). *İlköğretim Okullarının 1. Kademesindeki Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Program, Öğretmen Ve Öğrenci Açısından*

Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

DOĞAN, R. ve TOSUN, C. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*, 2, Ankara, Pegema Yayınlan.

DOĞAN, R. ve TOSUN, C. (2003). *İlköğretim 6.,7., ve 8. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*, Ankara, Pegema Yayınlan.

ERTÜRK, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara, Yelkenetepe Yayınları.

ERYILMAZ, R. (1995). *Orta Öğretimde DKAB Dersinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EV, H. (2010). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı Hakkında Bir Değerlendirme”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXXII, ss. 139-167.

GURBETOĞLU, A. (2014). “Değerler Eğitiminde Gelenekten Yararlanmak-Hayriyye-İ Nabi Örneği”. *Çağın Sorunları Karşısında Eğitim Sempozyumu*, Bayburt Üniversitesi, 1, ss. 207-225.

GÜZEL, A. ve KARADAĞ, Ö. (2013). “Anlatma becerileri açısından Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)’ na eleştirel bir bakış”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, ss. 45-52.

HALİS, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Nobel Yayınları.

İŞIKDOĞAN, D. Ve KORUKCU A. (2008). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı ve Öğretmenlerin Programa Yönelik Görüşleri”. *Dini Araştırmalar*, 11(32), ss. 237-258.

KARATAŞ, S. ve TABAK, N. (2010). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), ss. 56-65.

KAYA, M. (1998). “Eğitimde Program Geliştirme Sürecinde DKAB Öğretim Programının Geliştirilmesi”. *Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretiminin Problemleri Sempozyumu*, Kayseri, ss. 227-259.

KAYA, M. (2007). “İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlaki Konuların Ahlak Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 23, ss. 25-49.

KAYMAKCAN, R. (2009). *Öğretmenlerine Göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri*, İstanbul, Dem Yayınlan.

MACİT A., MENKÜÇ D., TÜRK SOYDAŞ D., PESEN N. ve KIRMAN S. *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 7. Sınıf Ders Kitabı*, , 1, Ankara, Devlet Kitapları,

MEB. (2018). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB. (2010). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü.

NAYİR, S., AÇIK A., BEYAZAL M. Ve PAKSOY H. (2018). *Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 8. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara, 1, Devlet Kitapları.

ÖZCAN, R. (2006). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programlarındaki Ahlaki Davranışların Gerçekleşme Düzeylerini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Omdokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ÖZDEMİR, Ş. (1998). “Orta Öğretimde DKAB Derslerinde Öğretmenlerin Yardımcı Ders Araç ve Gereçleri Kullanma Durumu”. *Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim Öğretiminin Problemleri Sempozyumu*, Kayseri, ss. 166-189.

PINARBAŞI, B. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara, SDR Dikey Yayıncılık.

SEÇKEN, N. ve KUNDUZ, N. (2013). “9. sınıf kimya dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 344-358.

SELÇUK, M. (1991). *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, Ankara, TDV Yayınları.

SÖNMEZ, V. (1986). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, Ankara, Yargı Yayınları.

TAŞTEKİN, O. (2004). "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Öğretmenlere Göre Değerlendirilmesi". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, ss. 177-207.

TAVUKÇUOĞLU, M. (1987). *Konya Merkez İlköğretim Okullarında DKAB Derslerinin Program Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tavukçuoğlu, M. (1990). "İlköğretimde Din Eğitimi Ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(3), ss. 425-438.

Tebliğler Dergisi, Cilt 63, Ekim 2000, sayı 2517, s. 911.

Tebliğler Dergisi, Cilt 70, Şubat 2000, sayı 2593, s. 109.

TEKİN, N. (1986). *Orta Okullarda DKAB Ders Programlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TETİK, H. (2018). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 2010-2018 Öğretim Programı Ünite ve Kazanımları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Universal Journal of Theology*, 3(1), ss. 64-86.

UYANIK, G. (2015). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Temel Kimya Kavramlarına İlişkin Başarı Düzeylerinin Belirlenmesi”. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 4(4), ss. 18-28.

YILDIRIM, K., KANDEMİR, E., ÇINAR, Z. ve DURAK, M. (2017). “Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programına Yönelik Görüşleri”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), ss. 135-154.

YÜRÜK, T. (2015). “Öğretmenlerin İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programının Din Anlayışına Yönelik Düşünceleri (Adana Örneği)”. *Dini Araştırmalar*, 18(46), ss. 148- 170.

ZENGİN, M. (2010). “Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(22), ss. 121-160.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Hasan Basri ÇİÇEK

Doğum Yeri : Sultanbeyli

Doğum Yılı : 20-01-1992

Medeni Hali : Evli, 2 çocuk babası

Eğitim Durumu:

Lise :2006-2010 İstanbul/Sultanbeyli İmam Hatip Lisesi

Lisans : 2010-2015 Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yüksek Lisans: 2016-2019 İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi:

1. İngilizce: Başlangıç Seviyesi

2. Arapça : Orta Seviye

İş Deneyimi:

2013-2014 Konya/Meram İmam Hatiplik

2015-2019 Ağrı/Tutak Burnubulak İlköğretim Okulu İDKAB Öğretmeni